

! let za korist delav-
skega ljudstva. Delav-
ci so opravičeni do
vsega kar producirajo.
—
This paper is devoted
to the interests of the
working class. Work-
ers are entitled to all
what they produce.

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office
at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 4008 W. 31. Str., Chicago, Ill.

"Delavci vseh dežel, združite se!"

PAZITE!

na številko v oklepaju
ki se nahaja poleg va-
šega naslova, priklje-
nega spodaj ali
na ovitku. Ako (475)
je številka...
tedaj vam s prihodnje
številko našega lista po-
teče naročnina. Prosti-
mo, ponovite je takoj.

ŠTEV. (NO.) 474.

SLOVENSKO GLASILO JUGOSLOV. SOCIALISTIČNE ZVEZE.

CHICAGO, ILL., DNE 10. OKTOBRA, (OCTOBER) 1916.

LETO (VOL.) XI.

Posledice kapitalistične kupčije.

Strela je udarila. Vzgala je in požar se je razširil, kakršnega es svet ni poznal. Vsi gasilci z obeh strani oceana ga ne morejo pogasiti.

Poleg stoji filister; obraz mu je spačen, ustnice so nabrane na jok, groza ga trese in ves zbehan vprašuje: Kaj se je zgodilo? Kako za božjo voljo je to mogoče?

Odgovarjajo mu: Vojna je.

On se pa le kremži in ihti in vprašuje: Kako je to mogoče?

Res mu je nerazumljivo. Bog pomagaj! Ob vsaki slavnostni politični priliki so mu zagostavljali krmari, katere je postavil na državno barko, da gre vse dobro. On naj se le briga za svoje kupčije, naj podpira vlado in ji da, kar potrebuje, da bo mogla, držati "neumne mase v pokorščini, pa naj jim zaupa.

"Glej, boljših mož nisi mogel izbrati," mu pravijo. "Ti si miren državljani, ljubiš red in mir, ker je to najboljše za tvoje kupčije, in mi ti varujemo red in mir. Doma varujemo red; za to smo ustanovili policijo, žandarmerijo, sodišča, ječe in kasarne. Zunan varujemo mir; za to imamo diplomate, generale, kanone, ladje. In mi smo taki veleumni, da smo znali napraviti po vsem svetu svoji deželi same prijatelje. Ž vsemi živimo v miru, ljubi filister, zato ker imaš nas."

V vsakem "prestolnem govoru" je cesar ali kralj slavnostno naglašal, da je "v najboljših odnosih z vsem svetom. V vsakem "ekspoziciji" je zunanji minister ali kancelar ali kakor se je že imenoval, zagotavljal, da so med njegovo vlado in vsemi drugimi vladami najprijaznejše razmere.

Seveda je prihajal vedno za takim civilnim ministrom kakšen vojaški minister, ki je pravil, da se miru najboljše godi, če sedi na bajonetih. Računal je, koliko kanonov ima prijatelj na desni in koliko bark ima prijatelj na levi in je zatrjeval, da bo prijateljstvo najbolj varno, če se pomnože kanoni in barke. In dobil je vse, kar je zahteval. Mir ni mogel biti med brezštevilnimi topovi in havbiceami in možnarji tako zagotovljen kakor med angelji v nebesih.

In vendar je naenkrat udarila strela, golobček je hipoma s svojo oljčno vejico odfrfotal, in ves kontinent je pogorišče, vse reke so krvave in vsa polja so pokopališča.

Kako je to vendar mogoče? Kako je mogoče?

Filister se je briga za svoje kupčije in veselo si je mel roke, kadar so plezale dividende navzgor in so se množili dragoceni kupončki. Kupčija je življenje! — to je bilo njegovo geslo. In zaradi kupčije je ljubil mir.

Pa ni mislil, pa ni vedel, da pripravljajo baš njegove kupčije največji nemir, najhujšo nevihto, najgroznejše klanje.

Ej, on je kupčeval. Ampak tudi drugi so hoteli kupčevati. Trgovci, agenti so izpodrivali drug drugega, tekmovali s priljubljenimi besedami, kadar so vsiljevali svoje blago, in s strupenimi, kadar so govorili okonkurentovemu blagu. On je vedel, kako se pripravijo v malem, pa je prezl, da rastejo in se množijo ti mali prepri in da pride dan, ko se ne bo več zanašati na agentov jezik in na lepoto blaga. On e vedel, da plavajo barčice daleč po morju do tujih, neznanih bregov; ve-

—Boardman Robinson in The Masses.

del je, da so na teh ladjah žrela, ki bruhajo ogenj in jeklo, če se odpro, ampak to je gledal le nekako v sanjah in vse te mornariške ekskurzije so se mu zdele le nekakšne parade njegove dežele, nekakšno razkazovanje njegove zastave.

Ej, ljubi filister, tvoja navada je kratka misel in kratek pogled. Kadar treščil, si presenečen, ker se je zgodilo, kar se je moralo zgoditi.

Ampak filister tudi sedaj še ne razume in ne bo razumel, da je bila evropska vojna posledica kapitalističnega tekmovalstva, posledica kapitalističnega sistema, neizogibna kakor sneg po zimi in hudournik po nalivu; filister se še vedno pri- jemla za glavo in vprašuje, kdo je hotel vojno,

kdo jo je pričel, kaj ima avstrijski cesar zoper ruskega carja in car zoper nemškega kaiserja, vprašuje sto reči in ne dobi odgovora, ker nikoli ne vpraša prav.

Delavci pa ne smejo biti filistri. Kajti kadar se vname tak požar, gre za njihovo kožo. In zato morajo delavci razumeti, kaj so vojne in kaj jih povzročajo. In iskati morajo resnico z zdravim, ne pa s filistrskim razumom.

Vojna je ker ni imela kapitalistična konkurenca nobenega drugega sredstva več, da bi bila rešila svoje spore. Odpraviti konkurenco pa kapitalizem ne more, ker je z njim zrastle kakor koža s telesom.

Tista kapitalistična konkurenca, ki je povzročila vojno med evropskimi deželami, lahko povzroči še veliko večji požar. Konkurenca ni le med Anglijo in Nemčijo. S te strani in z one strani oceana si tudi odjedajo kupčije in profite. In po sedanji vojni si jih bodo odjedali še veliko bolj kakor prej. Kajti Amerika je neznansko obogatela in s svojim bogastvom stopa v prvo vrsto na svetovnem trgu.

Ni res, da bi bila vojna med Ameriko in kakšno državno kombinacijo onstran Atlantika ali Pacifika nemogoča. Tudi za sedanjo vojno so pravili, da je nemogoča in zato so bili tako krvavo presenečeni. O nemožnostih ni dobro govoriti v sedanjih časih.

Ampak kapitalistična preparedness ne prepreči spopada.

Na gotovih tleh rastejo koprive, na drugih kaktusi. Na kapitalističnih tleh uspeva vojna.

Nova, še večja groza, ki bi zadela tudi ameriški proletariat, se prepreči le tedaj, če se prepreči oziroma odpravijo vzroki. Proti vojni je resnično le tisti, kdor je proti kapitalizmu.

Delavstvo mora ojačati svoj boj proti kapitalističnemu sistemu. Delavstvo mora strniti svoje vrste v svoji, v socialistični stranki. Delavstvo si mora ustvariti moč, da telebne kapitalizem ob tla in v slogi z delavci vseh narodov vzame bodnost v svoje roke. Tedaj bo vojne konec.

Deklamacije proti vojni in pesmi o miru so lahko lepe, ampak brezplodne so. Porušite kapitalizem, pa jih treba ne bo. Kajti tedaj pride brez fraz mir med narode.

Vojna je na evropskih bojiščih. Vojna je na morju, vojna je v zraku.

Ali vojna je tudi tam, kjer je preplašeni, kratkovidni filister ne vidi.

Vojna je povsod, kjer kapitalizem preži na profite, katerih ni brez krvavih žrtve. In žrtve kapitalizma plačuje tudi tukaj delavsko ljudstvo.

Vojna je med delom in kapitalom.

Tudi tukaj se javljajo pridigarji medenih besed in priporočajo mir. In poveljavajo slogu. A mir je nemogoč in sloga je nemogoča.

Kajti kapitalizem izkorišča delo. Dokler obstoji, mora izkoriščati. Kakor mora korenina sesati sokove iz zemlje, tako mora kapitalizem sesati svoje dobičke iz delavskega ljudstva. Če jih na izsesa, pogine.

Delavstvo prenaša izkoriščanje, ali prenašati ga more le do gotove meje. Niti osel ne more nositi bremena, ki sega preko njegovih moči.

Izkoriščanje ne more samo sebi postaviti meja. Torej morajo delavci, kadar ne gre več, gledati, da mu napravijo jez.

Boj je neizogiben.

In ta boj je krvav, kakor tisti v evropskih klanicah...

Radi bi imeli mir. Vsi nam ga priporočajo in delavci si ga sami ele. Toda kako ga doseči?

Porušite kapitalizem. Uničite izkoriščanje, in boja med delom in kapitalom bo konec.

To je vsa modrost. Dol s kapitalizmom!

Konec kapitalizma napravi kraj vojnem na vsej štiti. Socializem ustanovi mir v narodu in med narodi.

Iluzije in dejstva.

Francoski patriotski listi so se začeli precej intenzivno baviti z usodo Avstrije. Odkar kaže ofenziva zaveznikov nekaj uspeha, je za nekatere žurnaliste že prišlo, da se Avstrija razpade. In tako kakor teče pero lahko po papirju, sestavljajo tudi lahko novo Evropo.

Francozi so temperamentni ljudje. Optimizem je v njihovi naturi tako kakor hitro sklepanje. To so včasih prijetne lastnosti; nekoliko manj prijetno je to, da se z njimi rada družijo površnost. Razmere po tujih deželah so jim večinoma prav malo znane in če zamenjavajo narode, jih zaradi tega nič ne boli glava. Nekaj časa so veliki prijatelji Slovanov; ampak to jih ni nič oviralo, da so deputacijo Čehov, ki je prišla ob priliki neke te-lovadske slavnosti v Pariz, navdušeno pozdravili kot — Madjare. O avstrijskih razmerah so vedno imeli nekakšne nejasne pojme, o posameznih plemenih v tej državi so vedeli zelo malo, o nekaterih sploh nič. Ako je človek v Parizu povedal, da je Slovenec, so ga debelo gledali, in če bi jim bil pravil, da živi ta narod ob Črnem morju, bi mu bili prav tako verjeli, kakor če bi bil dejal, da je doma iz Sirije.

Vojna je nekoliko pomnožila francosko geografsko in etnološko znanje, ali nihče ne more pričakovati, da bi bilo to kaj posebno temeljito. Le ker je Avstrija z Nemčijo sovravnica Francije, se je treba zanjo nekoliko zanimati; in "zanima" se Francoz vedno rad. Zato bi bil pa vendar zelo začuden, ako bi slišal, da so Slovenci vznemirjeni zaradi italijanskih zahtev in da dežela ob Soči, v kateri se bojujejo Cadornove čete, ni italijanska.

Le malo je ljudi na Francoskem, ki bi natančneje poznali avstrijske in jugoslovanske razmere; in tisti, ki jih nekoliko poznajo in izmed katerih so nekateri tudi potevali po naših krajih, so žal enostranski nacionalisti in niso pri svojih rojakih posebne veljave.

Tako se ni čuditi, da so tudi francoske kombinacije o vojnih posledicah, o novih evropskih tvorbah in o narodnih ureditvah zelo površne. Ne glede na to jim ni pripisovati velike cene, ker se v žurnalističnih člankih na zrela mišljenje francoskega naroda in tudi ne izraža mnenje francoske vlade. Oficielni krogi so na Francoskem prav tako molčeči kakor na Angleškem. Izven dvoma je le to, da bi Francija rada zopet dobila Alzacijo in Loreno, ter da bi Francija in Anglija radi oslabei Nemčijo.

Da se Avstrija razbije, lahko čitamo v mnogih listih. Toda ne francoske, ne angleške, pa tudi ruske oficielne izjave ni bilo slišati, v kateri bi se bil označil tak cilj. Gotovo je, da so v računih zaveznikov amputacije, habsburške monarhije, ker dokazuje že značaj njihove koalicije, da aspirira Italija na kos sedanjega avstrijskega ozemlja, Rumunija pa na drug tak kos. Ampak nihče ni Čehom in Slovonom obljubil samostalnosti, in nihče ne Jugoslovonom Jugoslavije. Vemo sicer, da ima Italija od Anglije in Francije podpisano pogodbo, ki obljublja prvi lepe kose jugoslovanskega ozemlja; kaj ugibajo zavezniki o Avstriji sploh in o vprašanju njenih narodov, je pa splošna skrivnost.

Medtem ko molče ministri in drugi odgovorni faktorji, je pa časopisje tem bolj zgovorno. Kar pišejo nekateri listi, velja gotovim ljudem kakor sveto pismo. Če čitajo članek v "Matinu," jim je to kakor razodetje, in kar prerokuje "Figaro," je tako, kakor da bi bilo že uresničeno.

Tupatam se čitajo sedaj po takih pariških listih reči, ki so znanim optimistom sladke kakor med. V teh člankih se sestavlja nova Evropa prav tako, kakor si gotova sreča žele, in taka sreča so srečna, ko čitajo take reči, pa mislijo, da so žurnalistične kombinacije že sveta resnica.

Posamezni časnikarji, taki, ki imajo preveč časa vsak dan, in taki, ki jih je natura obdarila s prebujno fantazijo, pa slišijo travo rasti, sestavljajo že novo Evropo stako resnobo, kakor da so jih evropski narodi naprosili in pooblastili, da naj opravijo to nalogo zanje. Na vse te kombinacije se ne bi bilo treba nič ozirati, ker se tudi tisti, ki bodo sklepali mir, ne bodo ozirali nanje. Takrat, kadar se bo klanje moralo končati in bodo diplomatje začeli mešetariti, bodo zastopniki vsake dežele gledali, kako bi mogli najbolje obvarovati interese svojega vladajočega razreda in svojih dinastij; natezali se bodo kakor na sejnu, ampak ne za pravice narodov, temveč za kapitalistične in dinastične koristi.

Pisanje omenjenih pariških listov torej ni zanimivo s tega stališča, da bi nas pončilo, kako se bo po vojni izpremenil evropski zemljevid, ampak ker nas pončuje, kako težko je zastopniku buržvazije najti stališče nepristranosti in pravičnosti.

Dve leti že slišimo pesem, da se bojujejo zavezniki za svobodo narodov. Vse ta čas nismo sicer še ničesar opazili, kar bi potrdilo ta namen. Vse to je doslej pripovedovanje, in sicer slišimo to pripovedovanje ponajveč od ljudi, ki nimajo nobene odgovornosti.

Ampak če je res, da hočejo svobodo narodov in da se morajo narodi sedaj za to klati, tedaj bi morali hoteli svobodo vseh narodov.

Zelo lepa bi bilo, če bi imeli vlade res ta namen. In nič drugega ne bi bilo treba, kakor da bi to enkrat glasno povedale — to se pravi, da bi to povedale tako glasno, pa tudi tako resno, da bi bilo mogoče verjeti. S splošnimi frazami so seveda že dovolj govorile o tem! ampak s takimi frazami se ne da premotiti nihče razum — nedoraslih in doraslih otrok. Tisti hip, ko bi vse vlade jasno, resno in z zadostnimi zagotovili povedale, da se bojujejo za svobodo narodov, bi moral biti pač

vse vojne v Evropi konec. Kajti tedaj bi imele vse vlade enak cilj, in če hočejo vse skupaj eno, bi bilo pač več kot blazno, da bi se še nadalje teple.

Vojna sama je najboljši dokaz, da se lažejo, če kaj zinejo o svobodi. In sicer se lažejo vse. Nemčija se laže, ki zatira Poljake, Dance, alzaske Francoze. Avstrija se laže, ki zatira približno tucat narodov. Rusija se laže, ki zatira celo vrsto narodov v Evropi in Aziji. Anglija se laže, ki zatira Iree, Inde, Egipčane in še nekatere druge. Francija se laže, ki zatira narode v kolonijah, in one pod svojim "protektoratom". Vse se lažejo. Vsaka bi bila imela sto prilik, da bi bila sama začela s podeljevanjem svobode, če bi ji res kaj bilo za svobodo. Kdor pa drži svoje narode za goltanee in jih davi, naj nikar ne pričakuje, da mu bom verjel, če pripoveduje, da prinese meni svobodo.

Na Francoskem so pa nekateri žurnalisti tako naivni, da res verjamejo, da gre vladam v sedanji vojni za svobodo. Ker spada Avstrija med narodne ječe, je razpad Avstrije v njihovih kombinacijah.

Gotovo se mora vpoštevati možnost takega razpada. In če se izvrši — no, pa adijo Avstrija! Tisti dan, ko je ne bo več, se bo pokazalo, da ni bilo razum dinastije in birokracije pravzaprav nikogar, ki bi jo bil sploh potreboval in marsikdo se bo začudil, kako je mogel misliti, da ne more svet obstajati brez Avstrije.

Ampak črno na belem nimamo še nikjer, da je Avstrija res že razbita. In še enkrat se spomnimo: Nobena vlada, prav nobena ni izrekla, da je smrt Avstrije v njenem programu. Jugoslovanski in češki odbori v Londonu prireajo vsi shode in govore o koncu Avstrije. Tupatam pride kakšen Anglež na tak shod in izreče kakšno besedo o simpatijah do Čehov, Srbov, ali Slovanov (Konec na drugi strani.)

sploh. Toda noben minister še ni bil na nobenem takem shodu in nobena uradna oseba še ni izrekla, da se res namerava kaj takega, kar si žele Slovani.

Ampak francoski žurnalisti, ki smejo pisati tjavendan, ker jih ne more nihče prijeti, še ne bo tako, kakor pišejo, so že definitivno napravili križ čez Avstrijo, in ker jim to ne dela nobene preglavice več, so se že lotili detaljnih vprašanj.

Kaj bo z narodi, iz katerih je sedaj sestavljena Avstrija?

No, Čehi dobe svoje kraljestvo. Tudi republikanski Francozom ne pride na misel, da bi

mogli Čehi dobiti republiko. Poljaki dobe poljsko kraljestvo. Rumuni vzame Rumunija. Jugoslovanci dobi Srbija. Italijani dobi Italija; pri tem so Francoski popolnoma prepričani, da je vse okrog Jadranskega morja italijansko in da pripade po pravici Italiji.

Ampak — kaj bo z Nemci?

Zavezniki se bojujejo za svobodo vseh narodov. Torej bodo tudi Nemcem prepustili, da si sami izbere svojo usodo. Brez skrbi se lahko stavi, da bodo avstrijski Nemci, če ne bo več Avstrije, želeli združitev z ostalimi Nemci. Saj ne more biti nič naravnostnega.

Toda — stoj! — pravijo omenjeni pariški listi. To se ne sme zgoditi, zakaj tedaj bi bila Nemčija prevelika.

In žurnalisti si belijo glavo, kaj početi z avstrijskimi Nemci, pa si izmišljajo — nekateri novo nemško državico, ki se pa ne bi smela spustiti v nobene stike z Nemčijo, drugi pa razdelitev nemško avstrijskega ozemlja še v manjše kosce.

Kako to? Za svobodo narodov se bojujejo zavezniki — pravijo. Zakaj torej ne bi priznali Nemcem svobode, da si uredijo svoj dom, kakor jim je všeč? Ej, Nemčija bi bila prevelika, nam

odgovarjajo. Hm, Rusija je tudi velika. Anglija s svojo prekomorsko posestjo je tudi velika. In noben pariški list ne pravi, da se mora zmanjšati.

Ne, tem žurnalističnim izjavam res ne pripisujemo važnosti, ki jim ne gre. Le značilne so. Tudi one ne morejo zatajiti, da gre povsod in vsem le za interese, za nič drugega ne, kakor za interese, in da so vse besede o svobodi, neodvisnosti, pravici samo slepilo.

Če vidimo, da se ne namerava ustvariti pravica za vse narode, nimamo nobenega vzroka verjeti, da se prinaša pravica ravno nam.

Trnjeva je pot do cilja!

Pot, katero mora hoditi zavedno delavstvo, ako hoče priti do svojega zaželenega cilja ni lahka pot. Pri vsakem koraku so umetne barikade, zgrajene od nasprotnikov socializma. Za proletarec je to v resnici trnjeva pot, kjer je posut osat, koprive in solze.

Zivimo v dobi najbrezobzirnejše kapitalistične podivjanosti. Kapitalizem je v svoji ostudni gonji za profitom vsak dan bolj brezobziren, samogolten in pogibonosen. S svojega zatega prestola diktira pogoje svetu za življenje in ves svet je prisiljen uklanjati se njegovi mogočnosti. Vsakogar, ki se drzne protiviti se mu, pohodi s svojo močjo, kakor pohodi človek črva na gesti. Usoda človeštva je v njegovih krempljih.

Da, z nepopisno silo dere naprej veletok kapitalizma, toda socializem si je stavil za svojo nalogo, da ta veletok zajeti, pa naj velja kar hoče. Za izvršitev tega namena pa rabi socializem vsaj nekaj krepkih sil, sil milonskih mas delavnega ljudstva. Čimprej bo odporna sila socialistične armade dovolj močna za izvršitev tega ogromnega dela, tem prej bo ljudstvo rešeno kapitalističnega tiranstva, katerega peza postaja vsak dan neznošnejša. Vidimo pa, da ni zmage brez boja, ne uspeha brez dela. Ako hoče biti delavno ljudstvo rešeno se mora samo rešiti, mora delati za dosego svojega cilja. Delo, neprestano delo in zopet delo, to mora biti geslo vseh socialistov, vseh razrednozavednih delavcev.

Velike naloge čakajo socialistično stranko v Ameriki, kajti nikjer se kapitalizem ni povzpел do tolike vplajoče moči kot ravno v tej deželi. Zato je naravno, da bo soc. stranka prisiljena napeti vse sile, da bo kos svojim nalogam, da bo kos premagati vse silne ovire, katere ji stavijo na pot na-

predka kapitalistični blapei in protivniki pravega delavskega napredka. Vedeti pa moramo, da je položaj v veliki meri odvisen od našega delovanja ali mirovanja. V mejah tega položaja se bo razvijala bodoča socialistična propaganda. Pozabiti pa ne smemo, da mi sami lahko te meje razširimo ali zožimo. Naša zasluga bo, kar dosežemo; naš greh, češar ne dosežemo! Slovenski sodrugi imajo svoje polje, katere imajo obdelovati in od njih je odvisno kdaj in kako bo polje obdelano.

Za obilno delo, ki nas čaka, je treba pred vsem dobre organizacije; za organizacijo je treba ljudi, ki jo oživljajo. Naši stranki je doslej primanjkovalo delavnih moči in lahko se reče, da je bilo vse efektivno delo natovorjeno prav malemu številu postržovalnih sodrugov, ki so storili, kar jim je bilo mogoče, dočim se je velika večina vse premalo udeleževala stvarnega dela. Delo v stranki je zelo raznovrstno in nekaj opravlja lahko vsakdo, četudi ne čuti v sebi sposobnosti, da bi snoval načrte in vodil armado. Ravno za podrobno delo, ki ni nič manj potrebno in koristno, je doslej primanjkovalo moči, vsled česar je marsikaj zaostalo, kar bi se bilo lahko izvršilo.

Dela, ki se nam približuje, se mora udeležiti vsa organizacija in vsak posameznik mora zavhati rokave. V prvem redu je to potrebno za razširjenje "Proletarea" in za utrditev organizacije. Vse izgovore je treba položiti na stran. Kdor ima kakšno funkcijo, mora podvojiti, mora podvojiti svoje moči, kdor je preprosti član, mora začeti z aktivnim sodelovanjem; kdor je doslej ob strani simpatiziral s stranko, se ji mora pridružiti.

Neprijetne so naloge, ki čakajo socialiste v bodočnosti. Od našega dela, od naše agitacije je odvisno, kdaj bodo te naloge izvršene. Ves svet

je naše delavno polje in veliko, veliko je še ledine, ki čaka našega dela, naše požrtvovalnosti. Zatorej je dolžnost vsakega socialističnega zavednega delavca, ki je do sedaj le od strani opazoval in se čudil uspehom drugih, da takoj zavzame rokave ter gre tudi sam na delo. Težavno je to kulturno delo, marsikatero poleno prileti pod nogo marsikatero grenko je treba požreti, a kdor je moč, kdor se zaveda svojega razreda, kdor ima resno voljo in navdušenje, ta se ne vstraši nobenih zaprek, kadar je treba dvigniti prapor socializma ter iti na delo za njegove cilje.

Edeh ali drugi bi utegnil vprašati: Kje naj začnem, kaj naj storim, kaj naj delam, da bom koristil socializmu? Prijatelj delavce! Povsod je dovolj prilike, povsod dovolj agitacijskega dela treba! Doma, v tovarni, na ulici, v salonu, na veselju. V prvi vrsti glej, da bodo vsi tvoji tovariši, prijatelji in znanci naročeni na "Proletarea", ki je edini pravi delavski list, borec se neprestano za delavske koristi. Razširiti "Proletarea" tako, da ne bo noben slov. delavec v Ameriki brez njega, bodi prva naloga nas vseh. Kdor začne čitati socialistične liste in soc. literaturo, postane kmalu razredno zaveden in kot tak bo tudi vedel, kaj je njegova dolžnost.

Razširjenju "Proletarea" in okrepitevi strankine organizacije veljaj v prvi vrsti naše delo.

Aktivni sodrugi v Clevelandu, O. so v teku dveh mesecev dobili 130 novih naročnikov za "Proletarea". Seveda ni povsod Cleveland. Na kupe je slovenskih naselbin, katere niti po 130 prebivalcev ne štejejo. Povsod pa bi se lahko dobilo vsaj nekaj novih naročnikov za edini od stranke pripoznan slovenski socialistični list v Ameriki. Le dobre volje je treba, pa bo šlo. Da je temu

res tako, nam je najzadnji dokaz Sublet, Wyo. kjer je mala premogarska kempa visoko v hribih. Tankaj imamo agilnega sodruga za zastopnika, kateri nam je poslal celo vrsto novih naročnikov in ustanovil s pomočjo svojih somišljenikov nov. soc. klub.

Koliko je še delavcev, koliko je znancev in prijateljev, koliko je sorodnikov, ki še niso naročeni na socialistični list in ki še ne črpajo iz njega vodil za delavsko borbo. Naša skrb in naša naloga je, da vse te mlačeže napolnimo z ognjem prepričanja in navdušenja in da jih navdahnemo s socialističnim spoznanjem. Dajmo jim "Proletarea" v roke, ki naj postane izvršna pouka in duševnega razvedrila za vse slovensko delavstvo. Ne pozabimo, da je vsak dan, ki ga zamudimo, izgubljen, da bo delo zmerom težje, da se bodo ovire vedno bolj kupile. Delo za "Proletarea" je dolžnost slehernega sodruga in nihče se ne more izgovarjati, da nima sposobnosti. Naročnika listu lahko pridobi vsak, če se tudi po duševni razbortosti ne more kosati z — recimo — Marxom!

Druga stvar pa je okrepitev organizacije. Kjer obstojajo lokalne organizacije, se moraj ozreti po vsem okraju, da se ustanove podobne organizacije povsod, kjer je mogoče. Ako so kje posamezni sodrugi, pa še nimajo svoje skupne organizacije, naj se sestanejo in naj si jo ustanove. Kdor ne ve, kako začeti, naj se obrne do bližnje organizacije, do zveznega tajnika, kjer dobi vsa navodila, vse podatke in vsak potreben pouk.

Razširjenje "Proletarea" in okrepitev organizacije se mora izvršiti. Vsega dela ne smemo odlašati vedno le na poznejši čas. Postranskih težav se ne sme ustrašiti nihče; vsakdo se mora zavedati, da brez boja ni zmage.

Vojna in socialisti.

Carizem je ostal smrtni sovražnik socializma. Toda socializem se ne bori proti carizmu nič več s tem, da bi zahteval vojno proti Rusiji, temveč s tem, da podpira rusko revolucijo in boj balkanskih narodov za njihovo osamosvojitve.

Ali tudi v zahodni in srednji Evropi stoji proletarijat novemu stvarnemu položaju nasproti. Vojne v letih 1859, 1864, 1866, 1870, so izšle iz revolucije l. 1848. Na bojnih poljih je izpolnila "revolucija od zgoraj", če tudi nepopolno in raztrgano, kar je v svojem testamentu naročila revolucija iz l. 1848.: osvoboditev Nemčije od državne razkosanosti in osvoboditev Italije iz krempljev tuje gospodstva. Doba teh vojn je končala 1871. l. Vojna oboroževanja v našem času služi isto drugemu namenu. Služijo konkurenčnemu boju kapitala, ki se bori preko morja za osvojitve trgov za razpečevanje blaga in za plodnost nalaganje denarja; služijo kapitalističnemu imperializmu; ne služijo v osvobodjenje in združenje evropskih narodov, temveč v podjarmljenje in zaslužje narodov v Aziji in Afriki. Proletarijat je šel v letih 1859, 1866, 1870, v boj za svobodo in edinstvo Italije in Nemčije ne želijo, da bi moral prelivati svojo kri za podjarmljenje tujih narodov in daljnih dežel pod evropski kapital.

Doba imperializma je ustvarila nove državne skupine, nove zvezne sestave. Še po letu 1870. je Bismarck znova upostavljal "zvezo treh cesarjev". (Nemčija, Avstrija, Rusija). "Naperejo proti vsakemu položaju zoper obstoječi red pripravljajočega lega obliki predstoječemu boju med obojema evropskimi strujama, ki ju je Napoleon imenoval republikansko in kazasko in ki bi jo jaz po sedanjih bojnih označil kot sistem reda na monarhistični podlagi na eni strani, na drugi strani pa kot socialno republiko, ki se na njen nivo pogreša počasi ali skokoma antimonarhistični razvoj". Ta

zveza je bila zadnji poskus, upostaviti zopet protirevolucionarno koalicijo iz l. 1791 in "sveto alianco" iz l. 1815. Dokler se je Evropa delila na "republikansko" in na "kazasko" tabor, je morala stati demokracija na strani prvega proti drugemu, kakor je to storil Marx 1853. Liebknecht 1878 l. Ali ravno boji na Balkanu so razbili "republikansko" kakor tudi "kazasko" alianco in boji modernega imperializma so sklenili zveze, so združili države brez vsakega ozira na njihova notranjepolitična razmerja. Demokratični vzhodni državi, Angleška in Francoska sta danes zaveznički carizma! Evropa je danes razdeljena v dva tabora; v trozvezo (Nemčija-Avstrija, Italija) in v triplantanto (Angleška-Francoska-Rusija). Za katero izmed obeh skupin teh vele-sil naj se bori socializem? Za trozvezo? To bi se reklo voliti za gospodstvo junkerjev in militarizem v Nemčiji, za Tiszo in Cuvaja v Avstro-Ogrski, za vešala v Tripolitani, za napad na Srbijo! Za triplantanto? To bi se reklo, odločiti se za carizem, za nasilno gospodstvo v Indiji in Egiptu, za rop Maroka, za delitev Perzije! Nobena izmed obeh skupin velesil ne zasluži simpatij internacionalne. Če odpošlje ena ali druga svoje delavce na bojna polja, morajo prelivati svojo kri za tuje, zlovese njim sovražne namene!

Vrhu vsega tega so postale vojne strahote neskončno grozovitejše kot kdaj poprej. Leta 1853. je veljalo za veliko delo, ko je Francoska poslala 100.000 mož proti Rusiji. Danes postavijo pritlikave države balkanske trikrat in štirikrat tako velike armade na bojno polje in velesile postavijo milijone! In z rastjo armad se je tudi orožje silne izpopolnilo. Tako so krvave daritve v moderni vojni neskončno težje kot v vojnah prejšnjih časov. Uvedba splošne obrambne dolžnosti in izpopolnitev orožja sta neizmerno povečali strah

ljudskih mas pred vojno. Poleg tega še gospodarski vplivi vojne!

Agrarne dežele vzdrže neizmerno lahko vojno, da se le ne vodi v lastni deželi. Modernim industrijskim državam pa zada tudi vojna v tuji deželi velik udarec. Kreditna stiska, usahenje blagovne prometa, otežkočen uvoz živil, vsled tega industrijska kriza, brezposelnost in draginja so posledice vojne. Zato se proletarijat boji vojne. Naj li vzame tako strašne žrtve na svoje rame bojnim ciljem imperialističnih sil na ljubo, na ljubo ciljem, ki jih s studom zametuje?

VI.

Pod pritiskom teh novih dejstev je internacionala prenehala s staro politiko. Njen bojni cilj je postal ohranitev mira. Posebno so potisnili internacionalo v ta novi tri francoski socialisti, ki morajo v lastni deželi bojevati neustrašen boj proti šovinistični politiki "revanže", politiki masčevanja za leto 1870.

Kakor je delovala politika stare internacionalne za boj proti Rusiji, tako si je postavila nova internacionala za svoj cilj ohranitev in ojačanje mira.

Konkurenčni boj kapitala in boj kapitalističnih držav za njihovo moč silita v vojno. Proletariat se protivi tej tendenci. Katerih sredstev se lahko poslužuje, da zabrani vojno? Eno sredstvo se pri razmišljanju pojavlja vedno znova: sredstvo splošne stavke. Če tretji kongres stare internacionalne (Bruselj 1868) smatra splošno opustitev dela za orožje proti vojni. Kakor hitro je prišla nova internacionala vojno proti vojni, se je resneje razmišljalo o problemu splošne stavke v slučaju vojne. Na internacionalnem socialističnem kongresu v Bruslju leta 1891 je predlagal Holanec Nieuwenhuis resolucijo, ki nalaga delavcem dolžnost, da odgovore na vojno s splošno stavko. Kongres je odklonil to resolucijo.

Splošna stavka v slučaju vojne je ostala parola anarhistov, parola, ki so se proti njej bojevali socialni demokratje. Toda na Francoskem je prišla propaganda splošne stavke kot orožje proti vojni prodirati tudi v tabor socializma. Iz l. 1900 je propaganda pod Hervéjevim vodstvom stoečih antimilitaristov in antipatriotov ter antimilitaristična agitacija sindikalistov silno vplivala na francoski socializem. Na kongresu združenih socialističnih strank francoskih v Limogesu (1906) je bila Guesdova marksistična resolucija, ki je proglasila vojno za neizogibno posledico kapitalističnega načina v proizvajanju, ki more šele s kapitalizmom vred izginiti, odklonjena, sprejeta pa je bila po Vaillantovu zastopana resolucija senške federacije, katere je zahtevala internacionalno akcijo proletariata proti vsaki vojni, akcijo, ki se mora povzpeti do splošne stavke in do vstaje. Iz Francije je prodrla ta agitacija v druge dežele. Na najmočnejše nasprotje je trčela ravno v deželah z najmočnejšimi proletarskimi veleorganizacijami: V Nemčiji, v Avstriji: tudi večina britanskih delavskih strank je odklonila to misel. Internacionalna kongresa v Stuttgartu 1907. l. in v Kodanju 1910 l. nista glede tega vprašanja sklenila nič pozitivnega: naložila sta proletariatu nalogo, da naj se v vojni proti vojni poslužuje vseh primerljivih sredstev, odklonila pa sta zahtevo, postaviti splošno stavko v slučaju vojne za obvezno dolžnost. V velikih evropskih krizah zadnjih let se je zopet razmišljalo vprašanje splošne stavke, tako na strankinem zboru nemške socialne demokracije v Jeni 1911. l., tako na zadnjih strankinih zborih francoskih in švicarskih socialistov. Da mora socialistična stranka storiti vse, karkoli je v njenih močeh, da zabrani izbruh vojne, je bilo prepričanje vse internacionalne. Katerih sredstev da se more uspešno posluževati, to je bil predmet spora.

(Dalje prihodnjič.)

POTRESNA POVEST.

Spisal Podlimbarski.

Marsikako dijaško ovčico, ki je bila v nevarnosti, da se za vselej izgubi, je spraval nazaj v tir, ki je bil dolepše bodočnosti. Tudi v gnetnem oziru je bil pomočnik, ki je vedel za vse neizpne vire, iz katerih teko podpore ubožnemu dijaštvu. Svoje proste ure je posvetil slovenski slovesnosti, pazno sledil za njenimi proizvodi. Vsaka boljše knjigo je po večkrat prečital, vsaki je vedel njeno notranjo ceno. Umevno je, da je tak človek tudi sam deloval na slovesnem polju. Prišel je s pri-povednimi spisi in na njih se vidi, da je pisal takrat, kadar mu je velelo sree, in da se mu je od-stavek za odstavkom prav valil od duše. Vendar pa si tukaj ni pridobil pravega priznanja, ker se ni hotel siliti v struje, ki mu niso ugajale. Zato je kmalu prestopil na jezikoslovno polje, kjer je pokazal izredno bistrost svojega uma in globoko svoje nčnosti. No, tudi on je imel poleg mnogih vrlin svoje slabosti: bil je na književnem polju sila bojevit človek. Tega mu ni zameriti, posebno takšnemu agilnemu duhu ne naj je bojevitost delež knjižnega zaroda, odkar je človek izumil abecedo. Danič, ki je tako bojazljiv, da se na sto

korakov ogne vsakemu pijanemu in oboževanemu človeku, je bil vsak čas pripravljen, s ostrim perom zagnati se v onega, ki se je z natisnjeno besedo zakadil vanj. In nasprotnikov je imel mnogo, odkar je postal jezikoslovec. Vedno se je nahajal v kruti borbi, v literarnem klanju. Zdal se je pulil zaradi naglaskov, najdenih v kakšni knjigi, zdaj se je prepiral z učenjakom Goremičkom zaradi kakšne slovniške oblike, in glej — zdaj mu je razpraskal modrijarh Steber lice, ker je našel pri njem neslovensko besedo! Danič torej v prejšnjih časih svojim nasprotnikom ni ostajal na dolgu. Ali z leti so se izpremenili njegovi nazor. Prvič je našel sam semintam kaj nezrelega v svojih prejšnjih spisih; drugič pa je prišel do spoznanja, da to, kar je v njih doberga, ostane, naj bo kritika takšna ali drugačna, in več se mu ni zdelo vredno odgovarjati nasprotnikom. Ob vsaki oeni, naj je bila zlobna ali ugodna, je s mirnim humanistom snažno odgovoril: Sibi se videtur! In nič več. Vendar pa je večno nasprotovanje pričnilo, da o jezikoslovstvu ni pisal več s prejšnjim ognjem in da se je polagoma tudi od tega predmeta odvnil.

njega in on jo je napeljal v drugo strugo, v strugo prirodnoznanstva. In to je tista točka, zaradi katere smo naštevati Daničeve vrline, dasi profesor se živi in mu ne pišemo nekrologa. Prončevanje prirode mu je nekako priskutilo bivanje v mestu, kjer je našel tako malo neskaljene prirode, in pogosto je začel zahajati na deželo. Prva leta svojega čutilteljavanja v Ljubljani se je bil Gabrovec skoraj odtulil, malokdaj je posetil svojo rojstno hišo, kjer je imel njegov brat gostilno, a kot prirodznanec ga nahajamo mnogokrat na poti v domačo vas. Brat Smoletov mu je bil pod streho svoje hiše opravil dokaj lično sobo, tako da se je tudi gospodski, ne preveč razvajen človek čutil v njen domačega. Lepih časov je doživel Danič in marsikako učeno razpravo o prirodnoznanstvu je pričel. Ker se pri nas nihče ni ukvarjal s to vedo, mu tudi nihče nogovarjal ni. Stebru in Goremički se je povedel nos, ker jima je bila priroda neznan svet. Odslej je živel mirno, ker ga nihče ni mogel kritikovati, in čimdalj bolj se je pogloblil v svojo vedo.

Danič se je Gabrovec tako priljubil, da je dal svojo hčerko, ki je bila po materi dokaj šibkega života, k svojnemu bratu Smoletu, da se okrepi v svežem zraku gabrovskih hribov. Kakšni mest ni gospe se bo čudno zdelo, kako se more oče ločiti od svojega deteta in ga dati v rejo na kmete; no Danič je bil tega mnenja, da življenje na de-

želi in občevarja z kmeti otroka, ki ima za vse dovezno sree, navaja k resnemu delu, k trezni misli, da mu budi naravno umnost in mu zasađa nagone pravega čutja, kažo mu večji svoj strogi, večni resni in večni nedolžno-radostni obraz. Poleg tega pa tudi ni imel v mestu nobenega človeka, ki bi mu bil mogel brez skrbi zaupati svojo Rezi-ko, in v drugo ženiti se ni maral. Prišel je pogosto iz mesta pogledat k hčerki in vsake počinice je prebil nekaj časa pri svojem bratu. Z veseljem je videl, da ga niso prevarile njegove nade: vpliv priprostega, naravnega življenja se je kmalu javil pri Rezi-ki, ki je postajala od leta do leta krepkejša. Z njo vred je rasla Smoletova hčerka Polonice, njena vrstnica po letih, zdravo in krepko dekletce, z gorečo ljubeznijo vdano svoji sestrični.

(Dalje prihodnjič.)

Nemška socialna demokratična stranka je imela konferenco, na kateri je z 251 glasovi proti 5 sklenila resolucijo, da vztraja na stališču delne obrambe, dokler niso sovražniki pripravljali skleniti mir, ki zagotavlja Nemčiji teritorialno in politično enoto ter gospodarski razvoj. Obenem je stranka nastopila proti vsaki aneksiji in izrekla, da take osvojevalne želje le utrjujejo odpor sovražnikov in podaljšujejo vojno.

ADVERTISEMENT

Avstr. Slovensko

Ustanovljeno 18. januarja 1892.

Bol. Pod. Društvo

Izborištrano 18. februarja 1902 v državi Kansas.

Sedež: Frontenac, Kans.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: MARTIN OBERŽAN, Box 72, E. Mineral, Kans.
Podpreds: JOHN GORŠEK, Box 179, Radley, Kans.
Tajnik: JOHIN ČERNE, Box 4, Breezy Hill, Mulberry, Kans.
Blagajnik: FRANK STARČIČ, Box 245, Mulberry, Kans.
Zapisnikar: LOUIS BREZNIKAR, L. Box 38, Frontenac, Kans.

NADZORNIKI:

PONGRAC JURŠE, Box 207, Radley, Kans.
MARTIN KOČMAN, Box 482, Frontenac, Kans.
ANTON KOTZMAN, Frontenac, Kans.

POROTNI ODBOR:

JOSIP SVATO, R. 4, Woodward, Iowa.
FRANK STUCIN, Box 226, Jenny Lind, Ark.
MATIJA ŠETINA, Box 23, Franklin, Kans.

POMOŽNI ODBOR:

WILLIAM HROMEK, Box 65, Frontenac, Kans.
ANTON KOTZMAN, Box 514, Frontenac, Kans.

Sprejemna pristojbina od 16. do 45 leta znaša \$1.50.

Vsi dopisi se naj blagovolijo pošiljati gl. tajniku. — Vse denarne pošiljke pa gl. blagajniku.

IZ URADA GL. TAJNIKA
A. S. B. P. D.

Spremembe pri krajevnih društvih v mesecu septembru 1916.

Zopet sprejeti član(ice):

K. druž. št. 1. Anton in Mary Kotzmann, John Žibret, Ant. Urh, Alben Franke, John Jajtnar.

K. druž. št. 11. Georg Pajer.

K. druž. št. 16. Karl Oron, Jos. Bratkovič, Vincenc in Katarina Novak.

Suspendirani član(ice):

Pri dr. št. 1. John in Mary Krušič, John in Rosalija Batega, William in Louise Kristel.

Pri dr. št. 2. Fr. Stumfel, Edvard in Francis Stumfel.

Pri dr. št. 3. Andrej in Mary Kastele.

Pri dr. št. 5. John in Mary Trpin.

Pri dr. št. 6. Max in Terezija Aldrian, Mary Grile.

Pri dr. št. 9. Ant. artol, Nikolaj Biber, Fr. in Johana Vehar.

Pri dr. št. 11. Valentin Leban.

Pri dr. št. 13. Josef Kenig, Ant. Strukel.

Pri dr. št. 16. Lovrene in Neža Cizej.

Izobčeni član(ice):

Od dr. št. 1. Fr. in Ivana Buhman, John in Amalija Lipič.

Od dr. št. 11. Frank Okoren.

Od dr. št. 16. John Prašnikar.

Od dr. št. 19. Ernest Jesenski.

Prostovoljno odstopi Josef Schaller.

Prestopili član(ice):

Od dr. št. 9. k. dr. št. 1. Josef in Neža Pihlmeyer.

John Černe, gl. taj.

O POMORSKEM PRAVU.

Vojna med drugim dokazuje, da — nismo več divjaki. Res je, da je vojna umor v masah. Na vojni se strelja, seka, bode, pali, ruši, potaplja, sploh uničuje na najraznovrstnejše načine. Ampak ravno ti načini dokazujejo, da smo civilizirani ljudje.

Menite, da je to človeka, mi je še ta trenutek popolnoma zdrav, precej vesele, ali ga pobije kol ali pa šrapnel.

Ne! To mu ne sme biti vseeno. V dvajsetem stoletju smo — izveniši nekatere divje kraje — civilizirani, kulturni ljudje in tudi za uboj in umor imamo pravila in "pravo". Imamo ga za umor na suhem in za umor na morju, le za umor v zraku smo še nekoliko v nejasnem, ker je ta praksa še premlada. Sicer je pa razvoj sedanje vojne pokazal, da tudi na vodi zlasti pa pod vodo še ni vse jasno.

Viri mednarodnega pomorskega prava v obče so medsebojne pogodbe in pravne navade. Ze iz tega sledi velika negotovost in nestalnost naglo spreminljivih pravnih določil na tem polju.

Ako pa k temu še prištejemo okoliščino, da mednarodno pravo nima avtoritete ali oblasti, ki bi pazila na zvesto izpolnjevanje pravnih določb, kot imamo v posameznih državah sodno oblast, ki čuva, da se pravna določila varujejo in izvršujejo, potem bo še bolj jasno, kako težko je soditi kako državo, ali je prekoračila pravne meje.

V mirnem času se države drže sklenjenih pogodb. Nad njih izvršitvijo pazi večja skupina držav, ki si vsled svoje sile prisvoji avtoriteto. Podobno je v slučaju vojne med posameznimi državami.

Ako je pa v vojno zapletena cela skupina držav, kakor danes, ni sile, ne moralne, ne dejanske, ki bi posamezne vojskujoče se države nadzorovala v izvrševanju mednarodnih določb. Takrat govori le — morda — vest voditeljev in morda tudi ozir na moralno sodbo zgodovine. Sicer

pa ostane edini končni cilj: izvoziti zmago na ta ali oni način.

Zato tudi opažamo iz dnevnih poročil, kako se v vojni mednarodno pravo ali bolje rečeno mednarodni odnosi sproti razvijajo. V sedanji svetovni vojni se razvijajo dogodki, ki jih doslej nobena vojna ni poznala, n. pr. izgon tujecev iz države ob izbruhu vojne; brezpravnost državljanov sovražne države; interniranje tujecev, celo žen, otrok in starčkov; konfiskacija premoženja državljanov sovražne države (prepoved plačil), uničenje sovražnega trgovskega brodogoja.

Ze iz teh splošnih okoliščin je razvidno, kako težko je govoriti o mednarodnih pomorsko-pravnih vojnih načelih ali podati celo kak sistem tega prava. Vendar so se tekom stoletij in tekom dolgih vojn razvila, splošno pripomogla in sprejela gotova načela mednarodnega pomorskega prava. Njih poznanje bo razjasnilo marsikak spor ali dogodek iz današnje svetovne vojne.

Mednarodno vojno pomorsko pravo se temelji predvsem na pariški vojno-pomorski deklaraciji iz leta 1856 in na haškem mirovnem dogovoru iz leta 1899. Za naše vprašanje je večjega pomena naša deklaracija, ki vsebuje razna določila glede pomorsko-vojnih običajev in nevtiralnih ladij, dočim določa haški dogovor, da imajo določila genske konvencije o ravnanju z ranjenci veljavo tudi za pomorsko bitvo.

V današnji svetovni vojni igra posebno vlogo: Blokada.

Pristanišče je blokirano, če je zaprto vsakemu prometu, naj prihaja iz nasprotne, vojskujoče se države ali od nevtiralnih držav, tako da tudi nevtiralne države ne morejo ostati v nikakršni trgovski zvezi z blokiranim pristaniščem, obrežjem ali državo.

Razlikujemo razne vrste blokade: pomorska blokada, ako je zaprto pristanišče ali obrežje vsakemu prometu po morju; blokada katerega mesta, ki je od sovražnika oblegano in zaprto vsakemu prometu tudi po suhem; vojna blokada, ki se izvrši v vojnem času napram vojskujoči državi; blokada, v miru, ki jo izrekajo ali izvedejo posamezne države ali skupine držav napram neki državi, da jo do česa pripravijo ali od česa odvrnejo; končno razlikujemo še dejansko ali efektivno blokado, ki jo država dejansko izvede s svojim ladjevjem, od navidezne ali papirne blokade, ki jo država le napove, ne da bi jo dejansko izvedla.

Pravica do vojne blokade je v mednarodnem pravu priznana. — Vsaka država lahko vojskujoči državi zapre vsak promet z vsemi nevtiralnimi državami; to je po pravu dopustno vojskino sredstvo. Zgodovina vojne tudi kaže, da se je vedno izvajalo, kjer so to dopuščale krajevne okoliščine in sredstva in kjer je bilo pričakovati kak uspeh.

Blokada se pa mora naprej napovedati. Napoved blokade mora biti splošna in javna. Naznaniti se mora pristanišče, obrežje ali država ali del države, ki se namerava blokirati.

To se zgodi diplomatičnim potom z notami ali proklamacijami. Poleg tega se mora o blokadi obvestiti vsaka nevtiralna ladja posebej, ki se hoče v dobri veri bližati blokiranemu pristanišču ali obrežju.

Ako skuša nevtiralna ladja blokadu prelomiti, t. j. s silo ali zvijačo pripluti v blokirano pristanišče, jo blokujoča država lahko vjame kot plen. Ako pa taka ladja uide v nevtiralno pristanišče, je ne sme blokujoča država tja več zasledovati. Mostva ladje, ki hoče prelomiti blokado, blokujoča država nesme na noben način kaznovati.

Namen blokade in njen učinek poznamo vsi iz današnje vojne. — Anglija je proglasila blokado Nemčije, da bi ji kot v pretežni večini industrijski državi, odtrgala vsak dovoz živil, s tem oslabilo njeno fizično moč in onemogočila uspešno vojskovanje. Znano je tudi, kako aradstvo je uporabila Nemčija napram angleški

Ko je šel mister Hughes v neko bakreno jamo na zapadu, so mu poveznili nekakšno usnjeno čelado na glavo in so ga fotografirali, da so mogli kapitalistični listi po deželi ponatisniti ta humbug.

Takrat so se zmotili. Na glavo bi mu bili morali natakniti deset nadstropij visok cilindar, da bi delavske volilce vedno spominjal na — danburjske klobučarje in na njegovo "pravično sodbo."

Hughes je toliko na boljšem od Wilsona, da ga ljudje ne morejo vpraševati, kaj je že storil kot prezident. In Hughes veselo izrablja to priliko, pa udriha po Wilsonu.

Ima prav. Wilson jih zasluži po grbi. Ampak to ne dokazuje, da jih ne zasluži tudi Hughes.

Če se presoja Hughesova kandidatura, je treba pogledati republikansko stranko. On kandidira v njenem imenu, in če bo izvoljen, ne bodo vladale Hughesove obljube, temveč načela republikanske stranke.

Ta načela so kapitalistična. Hughes torej ne bo mogel nikdar vladati zoper kapitaliste in njihov sistem.

Hughes nastopa, kakor da bi bil po svojih velikih zaslugah dobil kandidaturu republikanske stranke. Saj ni res! Bobil jo je največ po Teddyjevi milosti.

Če bo Hughes izvoljen, ne bo imela Amerika prve republikanske administracije. Imela jo je že dostikrat, in kadarkoli je bila njena doba končana, jo je vse ljudstvo preklinjalo. Ampak ljudstvo v Ameriki ima navado, da pozabi vsaka štiri leta.

Hughes napada Wilsona zaradi njegove mehiške politike.

Tudi mi se ne strinjamo z njo. Ampak iz tega ne sledi, da bi se mogli strinjati z Hughesovo mehiško politiko. Republikanski kandidat se ne jezi, da je šlo naše vojaštvo čez mejo, kjer ni imelo česa iskati, ampak jezi se, da ga ni šlo več, in da ni Amerika pobasala Mehike.

Hughes ve, da delo v naših časih ni tako priznano, kakor bi zaslužilo.

Zdi se, da je to vse, kar ve Hughes o delu. Par mesecev je že na agitaciji, na nešteti shodih je že govoril, a na nobenem še ni povedal kaj več o delu.

Ameriški delavci morajo biti zelo skromni ljudje, če jim to zadostuje.

Prodajanje ljubezni se imenuje prostitucija. Kako naj se imenuje prodajanje prepričanja?

blokad. O uspehu obeh vojnih sredstev bo sodila le zgodovina.

V listih je bilo večkrat citati o takozvani "prise", o priznem sodišču v Londonu itd.

Prise je francoska beseda in znači plen.

Po mednarodnem pravu ima vsaka vojskujoča se država pravico, javno in tudi zasebno lastnino nasprotne države zapleniti. Ravno v tem se mednarodno pomorsko pravo bistveno razlikuje od ostalega prava glede zasebne lastnine. V vojni na suhem ne sme sovražnik, ako vdre v deželo, seči po zasebni lastnini. Ta ostane tudi za zmagovalca sovražnika nedotakljiva. — Po mednarodnem pomorskem pravu pa ni zasebna last, nahajajoča se na odprtem morju, nedotakljiva. Sovražnik ima pravico, tudi zasebne ladje državljanov sovražne države zapleniti.

Zaplenjena ladja pa ne pride v last zaplenilca že z zaplenbo samo, temveč šele po razsodbi sodišča za zaplenbo.

Mednarodno so namreč določena stalno ali samo za dobo vojne posebna sodišča za zaplenbo, francosko: Conseils de prises, angleško: Prizecourts. Vsaka zaplenba se mora postaviti pred to sodišče in ono razsodi, ali je zaplenba opravičena ali ne. Ako je zaplenba upravičena, tedaj izreče sodišče plen za "dober plen" in s to razsodbo, ki je brez priziva, prejde zaplenjena ladja z blagom vred ali brez iztega v last zaplenilca. Ako pa zaplenba ni opravičena, izreče sodišče oprostilno razsodbo in zaplenitelj mora vrniti ladjo lastniku.

V prejšnjih časih je vojskujoča se država pooblašcala zasebne ladje, da so lovile in uničevale na morju lastnino nasprotne države in njenih državljanov. V ta namen je dobila ladja oziroma njen lastnik od države posebno pismo pooblastilo.

Zajeta ladja pa se je mogla osvoboditi z odkupnino.

Kakor razvidno, ni bilo takopostopanje nič drugega kot od državne oblasti legitimirano pomorsko tolovajstvo, od višje oblasti postavno dovoljeno korzarstvo.

Tako postopanje se protivi vsakemu pravnemu čutu. Zato so se države trudile, da so sklenile popolno odpravljanje tega korzarstva. Zedinile so se v to v zgoraj navedeni pariški deklaraciji iz leta 1856, kateri so pristopile skoraj vse kulturne države.

Moderne kulturne države so se tudi trudile, da bi odpravile plen sovražne lastnine na morju. Kot je lastnina sovražnih državljanov ne-

Ko se je Roosevelt še premišljal, ali bi sprejel "progressistično" kandidaturu ali ne, je napisal Hearst dolg članek, v katerem je pridušaval Teddyja, naj se nikar več ne speča z republikansko stranko. Dokazoval je, kako reakcionarna, nedemokratska, kapitalistična, plutokratska, hinavska, svobodni sovražna je ta stranka.

To je bilo pred par meseci, ob času republikanske konvencije v Chicagi.

Danes delajo Hearstovi listi bobnečo reklamo za kandidate te reakcionarne, nedemokratske, kapitalistične, plutokratske, hinavske, svobodni sovražne stranke.

Pa da ne bi človek vprašal: Koliko dobe za to?

V Ameriki se dobe še tako naivni ljudje, ki mislijo, da se imenuje republikanska stranka za republikansko, ker hoče varovati republikansko načela. Kako so ljudje otročji!

Človek se lahko imenuje Alojzij, pa je vendar lahko desetkrat — mormon.

Teddy je sedaj tudi republikanec.

Ko je bil Teddy prezident, je dopovedoval ameriškomu ljudstvu, da ne bi bilo nič slabega, če bi on ostal prezident do smrti in če bi mu potem sledil njegov sin.

Torej "republikanska" dinastija Roosevelt.

Med vojno je začel Wilson agitirati za prepoved. Demokratični kongres je radikalno pomnožil militarizem in marinizem v Zedinjenih državah.

Hughes je kandidat. Vsak meščanski kandidat mora gledati, da "pretrufna" nasprotnika. Tako tudi Hughes. Wilson hoče močnejšo mornarico, nego je katerkoli druga; Hughes hoče močnejšo mornarico, nego so vse druge skupaj.

Kdo bo plačeval?

Ubogi volilci, ki hočejo iz nekaterih kapitalističnih listov dobiti politično jasnost! Poleg demokratske se priporoča republikanec, poleg tega zablodel bullmooser, poleg njega suhač, in če je še kaj prostora na strani, se oglašajo kakšen neodvisnjak.

In zdaj naj se spozna, kdor se je vedno učil misliti s tujo glavo!

Najmanj nevarno je pijančevanje v "suhih" krajih odslej pa do 7. novembra. Kako bi mogle kapitalistične stranke pri volitvah izhajati brez alkohola?

Bogvedaj, da bi prišlo komu na misel, da bi popisaval vse obljube, ki jih sedaj izrekajo kapitalistični kandidati in njih agitatorji!

Papir bi se tako podražil, da bi postal nedosežen.

dotakljiva v vojni na suhem, naj bi tudi ostalo po mednarodnem pomorskem pravu.

Toda do takega sporazuma niso mogle priti moderne kulturne države in sicer vsled nasprotovanja Anglije.

Od ladij in lastninske nasprotne vojskujoče se države moramo ločiti ladje in blago nevtiralne države, ki se ne udeležuje vojne.

Nevtralno ladjo in blago, ki se na njej nahaja, more vojskujoča se država zapleniti le v dveh slučajih:

1. Ako nevtiralna ladja prelomi blokado; o blokadi je bilo zgoraj obširno govorjeno.

2. Radi konterbande.

Pojm konterbande ni v mednarodnem pravu natančno določen. V splošnem se smatra za konterbando ono blago, ki služi vojskujoči se državi bodisi neposredno v vojne svrhe in sme vsled tega nasprotna vojskujoča se država dovoz takega blaga prepričiti.

RUMUNCI POJASNUJEJO.

London, 9. okt. — Poročevalce lista "Times", ki se mudi v Rumuniji, brzojavlja: Vodstvo rumunske armade izjavlja, da so bili primorani Rumunci na Sedmogorskem ostaviti osvojene pozicije zaradi tega, ker je generalni štab odvzel več divizij iz tamošnje fronte in jih premestil v Dobružo; na drugi strani so pa dobili Avstro-Nemci velika pojačanja. Rumunci imajo v rokah črto od predilskega prelaza južno od Kronštata do Onsave in vmes vse gorske pozicije, ki nudijo močno naravno defenzivo. Severno od Kronštata so Rumunci še zbirali v dolini Maros in v dotiki z Rusi.

Poročevalce dodaja, da imajo Rumunci zelo težko stališče, ker se morajo boriti na dveh frontah proti izurnjenim veteranom, ki so obojevožni z najmodnejšimi vojnimi aparati.

1100 MUNICIJSKIH TOVARN V ITALIJI.

Rim, 9. okt. — Ministrski predsednik Bozelli je izjavil danes, da posluje v Italiji noč in dan 1100 tovarn za municije, v katerih je vpisanih 426.000 delavcev in delavk (45.000 žensk). Produkcija streliva se je pomnožila za 110 odstotkov in produkcija strojnih pušk za 600 odstotkov od začetka vojne.

NEMCEM ZMANJKUJE GRANAT.

Pariz, 9. okt. — General Fayolle, ki je v soboto vodil francoske čete v napadu na nemške pozicije med Bapaume in Peronne, je izjavil napram korespondentu Mednarodne časnikarske agenture — International News Service, — da niso Nemci še nikdar prej pokazali tako slabega odpora, kakor proti temu napadu. Nemška infantarija se je sicer hrabro borila, toda nasprotni topniški ogenj je bil tako slab, da so Francozi z lahko dosegli svoj cilj in osvojili še več pozicij kot so pričakovali. Napad je trajal samo eno uro. To je očiten dokaz, da je Nemcem manjkalo granat, ker drugače bi bili sprejeli napadalec s plohami topniškega ognja, kakor je bila doslej njihova navada.

VOLILNA AGITACIJA NA ZAPADU.

Meseca oktobra priredi slovenska sekcija J. S. Z. agitacijsko turo po zapadu. Shodi bodo po naslednjih krajih:

V soboto, 14. oktobra
Murray, Utah.
V torek, 17. oktobra
Red Lodge, Mont.
V sredo, 18. oktobra
Klein, Mont.

Na vseh teh shodih govori so-drug Etbin Kristan.

Pozivamo sodruge v omenjenih krajih, naj razvijejo čim marljivejšo agitacijo, da bodo shodi dobro obiskani in da prinesejo zaželjeni uspeh.

Le kratek čas imamo še do jesenskih volitev in treba je napeti vse sile, da se pokaže v tem boju delavska moč in da dobi delavski razred boljše zastopstvo v raznih zakonodajnih zbornicah kakor doslej.

Na delo, sodruge! Kakršen bo boj, taka bo zmaga.

Glavno tajništvo poziva klube, ki prirede shode, naj poskrbe za agitacijo. Čas je prekratek, da bi bilo mogoče iz centrale poskrbeti letake, vabila in podobne reči. Prizadeti klubi naj torej to poskrbe v svojem delokrogu.

Začetkom oktobra izide

Ameriški
Družinski
Koledar
ZA LETO 1917

Koledar, ki se je zadnji dve leti splošno priljubil slovenskemu čitateljstvu v Ameriki, bo tudi letos skrbno urejen, da čimbolj ustreže našemu delavstvu in občinstvu sploh. Imel bo raznovrstno gradivo: Poučno, zabavno, statistično, šaljivo in splošno zanimivo. Vsi naši stari sodruzi so tudi letos prispevali s svojim peresom. Med njimi srečajo naši čitatelji zopet Etbina Kristana z raznimi prispevki; Ivan Molek je med drugim spisal šaljivo igro v enem dejanju, ki bo zlasti diletantskim odrom dobro došla; Jože Zavrtnik st. ima zanimivo razpravo; Jože Ambrožič nam je dal novo povest; Frank Petrič se je oglašil. Razum teh ima koledar spise drugojezičnih pisateljev, prirodoslovne, astronomske, socialne in druge črtice. Seveda tudi letni pregled ne izostane.

Natančno vsebino objavimo, ko pride koledar iz tiska. Skoraj odveč nam je naglašati, da bo koledar tudi

bogato ilustriran.

Tudi seznam slik objavimo z literarno vsebino vred na tem mestu, ko bo koledar dotiskan.

Koledar bo trdo vezan.

Znano je, da se je papir nezaslišano podražil. Tudi cene drugih tiskarskih potrebščin so močno poskočile. To je zadelo celo bogate časopise po Ameriki, tako da so podvojili naročnino. Vlada sicer preiskuje razloge podražitve, ampak vsa ta preiskava praktično nič ne pomaga. Draginja ostaja. Tudi mi se ne moremo izogniti temu udarcu. Cene na tiskarskem trgu določajo tudi cene naše izdaje.

Letošnji koledar

velja vezan 50c

V tem je všteta tudi naročnina za vse Zedinjene države. Ker moramo naklado določiti po naročilih, naj ga vsakdo, kdor ga želi,

tako naj naroči.

Vsakemu slovenskemu delavcu bo pozneje žal, če ostane brez njega. Ne odlašajte torej naročila, da ne pridete med tiste, za katere bo premalo koledarjev.

Naročila sprejema

PROLETAREC,

4008 W. 31st St.

Chicago, Ill.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSI KI TOREK.

— Lastnik in urednik: —

Jugoslovenska delavska tiskovna družba v Chicago, Illinois.

Naročnina: Za Ameriko \$2.00 za celo leto, \$1.00 za pol leta. Za Evropo \$2.50 za celo leto, \$1.25 za pol leta.

Oglaš po dogovoru. Pri spremembi kvartalov je poleg novega nasnaniti tudi stari naslov.

Glasilo slovenske organizacije Jugosl. socialistične zveze v Ameriki.

Vse pritožbe glede nerednega pošiljanja lista in drugih nereditosti, je posiljati predsedniku družbe.

Ivan Molek, 4008 West 31. Street, Chicago, Ill.

PROLETARIAN

Owned and published every Tuesday by

South Slavic Workers Publishing Company Chicago, Illinois.

Subscription rates: United States and Canada, \$2.00 a year, \$1.00 for half year. Foreign countries \$2.50 a year, \$1.25 for half year.

Advertising rates on agreement.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

4308 W. 31. STREET, CHICAGO, ILLINOIS

ZAJAMČENE PRAVICE.

Vsi ljudje so enako rojeni. To je nepobitna resnica, ki je ni mogoče na noben način ovreči ali izpreobrniti, ker je rojstvo življenja prirodni zakon, nad katerim nihče oblasti noben cesar in noben papež. In ker je to tako jasna resnica, da je ne more nihče zatajiti, da si marsikdo trudi, da bi jo, se najdejo ljudje, ki mislijo, da je popolnoma dovoljeno, da je resnica taka. Ker smo vsi enako rojeni, mora priti prejalistje tudi za vse enake pravice. Danes je sicer res še ni; toda če je ni, že se pride, ker mora priti. Drugače vendar ni mogoče!

Dobro. Ampak kdaj naj pride? In kako naj pride? In odkod naj pride?

To so žal vprašanja, pred katerimi se večina ljudi ustavi, dasi so prav to zelo važna vprašanja in je brez njih rešitve nemogoče, da bi se kdaj naselila tista lepa pravica med nas, katero bi naposled vendar navdušeno pozdravili vsi tisti, ki je doslej še nimajo.

Da. Večine človeške pravice so to; vsa napaka je le v tem, da so te pravice v zraku in da nimajo zato nobenega resničnega pomena za ljudstvo. Če so se stari Amerikanci bojevali za te pravice, so se bojevali zaman.

Za take pravice so se bojevali Francozi, ko so v veliki revoluciji odpravili plemstvo, privilegije stanov in kraljevsko krono. Za take pravice so se borili črtisti na Angliškem. Za take pravice se je bojevalo ljudstvo na Dunaju in v Berlinu in v Pragi in v Parizu in v nešteti krajih leta 1848, ko s svetilniškim duhom revolucije preko vse Evrope.

In pogostoma se je zgodilo, da so se take pravice zapisovale na papir. Tak papir so imenovali "ustavo", "konstitucijo", "državne temeljne zakone". Na papirju stoji take pravice še dandanes. In ker so zapisane in podpisane in zapečatene, pravijo, da so to zajamčene pravice.

Kaj ima ljudstvo od tega jamstva? Če ne bi bile te pravice nikjer zapisane, ampak bi jih ljudstvo uživalo, bi bilo to stokrat več vredno.

Toda zakaj jih ne uživa? Življenje! Od stvarnika so ljudje obdarjeni s to neprodajno pravico.

Več kakor štirinajst milijona ljudi je v dveh letih padlo mrtvih na evropskih bojiščih. Sedaj jih je morda že pet milijonov. Kaj imajo od tega, da je življenje neprodajna pravica?

Živ krst ni vprašal za to pravico. V klavir so jih pognali, in tigar je zadelo, se je preselil na drugi svet.

Neprodajna pravica je življenje. Kaj pomaga premožarju ta pravica, če je kapitalistu žal denarja, da bi poskrbel zadostne ventilacijske naprave v jami, pa se nabero tam strupeni plini in eksplodirajo in jih pokopajo nekoliko sto naenkrat?

Ali kako je to, da so ljudje spoznali vse te lepe pravice, da so se včasih bojevali zanje in prelivali kri zanje, pa da jih vendar nimajo nikjer?

Morda so pa te pravice sploh nedosežne. — Morda se ne dajo uresničiti na zemlji, pa ne ostane nič drugega kakor čakati na drugi svet, na nebesa po smrti.

Ampak enako rojeni smo za ta svet. In če imajo "zajamčene pravice" kaj pomena, ga morajo imeti v tem življenju.

Imele bi ga, če bi le bile res "zajamčene." Toda s tem, da so zapisane in podpisane, niso nikakor zajamčene. To bodo šele tedaj, kadar bodo imeli tisti, ki potrebujejo te pravice, tudi moč v rokah. Da jih sami izvršujejo.

Pravica je vedno tam, kjer je moč. Ako hoče delavsko ljudstvo uživati pravico življenja, svobode in sreče, si jo mora priboriti in z njo vred tako moč, da jo bo lahko čuvalo in branilo.

Tudi volitve, ki so pred nami, so taka prilika, ob kateri se vpraša: Čigava bo moč?

Ako jo bo delavstvo zopet prepuščilo pijavkam, se ne sme pritoževati, kadar mu bodo sesale kri. Če noče tega, se jih mora otresti. Pri volitvah se jih lahko otrese.

AMERIŠKI IZVOZ.

V prvih osmih mesecih tekočega leta je znašala vrednost izvoza iz Zedinjenih držav ogromno svoto 3.354.969.212 dolarjev. Tako izkazuje vladna statistika. V razne dežele je znašal eksport za milijone dolarjev več kakor prej vse leto. Za osem mesecev se je pomnožil izvoz za 1.730.000.000 dolarjev in vladni uradniki računajo, da se za vse leto pomnoži za 2.500.000.000 dolarjev. Največ blaga, skoraj tretjino, je vzela Anglija, potem Francija, Kanada, Rusija. V Nemčijo in Avstrijo je izvoz skoraj popolnoma prekinjen, kljub temu se je v celosti tako silno povzdignil.

To je prosperteta za kapitaliste!

A kaj pomeni to za delavstvo? — Drago meso, drag kruh, drago sočivje, splošno draginje.

Blaženi družabni red!

Tudi tobak hočejo podražiti. Prodajanje šestih cigar za 25 centov in treh za 25 centov se baje bremeha in smotke bodo veljale "straight" po 5 oziroma 10 centov. Letošnji tobačni pridelek je bil nenavadno dober v primeru s prejšnjimi leti. Baje se je izdelovanje smotk podražilo. Ampak tobačni delavci niso tega opazili pri svojih plačah.

Denver, Colo., 9. oktobra.

Zelo bogato oljno polje so odkrili v zapadnem Coloradu. V državnem rudniškem uradu so preiskovali olje in dognali, da ima 180 galon na tono. Rudniški urad noče naznaniti kraja, v katerem je bilo olje odkrito. Geološki v Denverju sodijo, da je okraj Moffat.

Thermopolis, Wyo., 9. oktobra.

Bert Peters je šel na lov v družbi gđe. Bessie Burge. Ko je sledil zajem, se je spodtaknil in padel 300 čevljev nizdol. Bessie mu je hotela pomagati, stopila je na o-majano skalo in padla. Sprožila se je puška in strel jo je oslepil.

Dekle se je vsedla in čakala, da je Peters, stokajče vsled bolečine, prišel do nje. Na to sta lezla do bližnje hiše, ki je bila oddaljena najmanj pol milje. Zdravniki izjavljajo, da gđe. Burge ostane slepa.

Columbus, O., 9. oktobra.

G. A. Shaffer, tajnik državnega poljedelskega urada, je izdal poročilo, ki izkazuje, da se je pridelek pšenice, ovsa, rži, koruze in krompirja v letu 1916 znižal.

Pridelali so v Ohio 18.904.678 bušljev pšenice, ali 12 bušljev na akker. V prejšnjem letu so pridelali 36.050.238 bušljev pšenice, ali 20 bušljev na akker. Pridelku je škodila huda zima, pa tudi snega je bilo malo. Ovsu je bilo malo vsled suše. Vsega ovsa so pridelali 42.090.019 bušljev, ali 13.600.000 bušljev manj kot v prejšnjem letu. Tudi krompirja in koruze je bilo le 69 odstotkov od dobrega letnega pridelka.

Virginia, Minn., 9. oktobra.

Lovski čuvaj James Beatty je zasačil W. L. Rosa, da je ustrelil srno ob prepovedanem času.

Sodnik Carey ga je obsodil na 50 dolarjev denarne globe in sodniške stroške.

Gđe. Sadie Gately je obtožila Minko Hill in Arvida Kolehimo, da sta prodajala tobak mladoletnim. Obsojena sta bila vsak na pet dolarjev denarne globe in sodniške stroške.

Čimbolj se debeli kapitalistova močnja, tembolj se kriči delavčev želodec.

ČISTE VOLITVE.

Volitve so najbolj demokratična pravica. One dajejo vsakemu državljanu možnost, da poseže v upravo dežele. Če izvolijo državljani v postavodajne zbornice in v urade take ljudi, ki jih poznajo, o katerih vedo, da zastopajo prava, od volilcev samih odobravana načela, in če imajo povrh še pravico, da odpokličejo izvoljenec, ako ne delajo po ljudski volji, tedaj je račun popolnoma jase. Tedaj mora v deželi vladati ljudska volja.

V Ameriki imamo splošno volilno pravico. Kdo se upa trditi, da vlada v Zedinjenih državah ljudska volja?

V Ameriki imamo splošno volilno pravico; toda v Ameriki še nikdar ni ljudstvo volilo. Volitve so dobra uredba; toda če je volilec ne zna ali pa nočejo rabiti prav, tedaj ne more biti rezultat volitev dober in vladati ne more ljudstvo in vršiti se ne more ljudska volja.

V Ameriki imamo splošno volilno pravico, vsaj za vse moške državljane — v nekaterih državah pa tudi za ženske — toda v Ameriki ljudstvo ne voli.

V Ameriki pač glasujejo državljani. Toda glasovati in voliti je razlika.

Voliti se pravi izbrati izmed vsega najboljšega. Za volitev je torej treba političnega prepričanja in političnega znanja.

Če ne veš, kakšne programe imajo posamezne stranke in njih kandidati, kaj so njih zastopniki doslej delali komu služijo, če morda niti ne veš, kaj je politika in kakšne namene ima, tedaj lahko glasuješ, ampak tvoje glasovanje ni volitev.

Kdor glasuje tako, kakor želi njegov boss, ne voli.

Kdor glasuje tako, kakor glasujejo drugi, le zato, ker drugi tako glasujejo, ne voli.

Kdor glasuje, ker je dobil za to kozarec pive, cigare, dime ali dolar, ne voli.

Njegov glas ne prihaja od njega, po njegovi izbiri, in zategadelj se to ne more imenovati volitev.

Večina ameriških glasov se oddaja na ta način: na ukaz, za pijačo, za denar, iz navade, iz strahu.

Najmanjše se jih oddaja iz prepričanja.

Zato ne more ameriško ljudstvo vladati, kljub temu, da ima volilno pravico in kljub temu, da ima seveda večino v deželi.

V "demokratični" Ameriki ni čistih volitev. Razume se, da agitira vsaka stranka za svoje kandidate. To je naravno in potrebno. Pri agitaciji seznanja stranka volilce in ljudstvo sploh s svojimi zahtevami, s svojo platformo.

Ali če presega način agitacije te meje in izvršuje nad njimi materialen pritisk in se mu volilci uklanjajo, tedaj se ne more govoriti o čistih volitvah. Tedaj so volitve graft in njih rezultat ne more biti pošten.

Tudi sedanje volitve se ne bodo izvršile brez grafta.

Ni treba, da bi iskali po skritih, nedosežnih kotih dokaze za to. Kapitalistične stranke nam jih dajejo same.

Po republičanskih časopisih se razširjajo članki s kričevitimi naslovi:

Wilsonov fond se nabira z roparsko metodo.

"Hold up" za fond za Wilsona.

Demokratični odbor hoče izsiliti denar od vladnih uradnikov.

Politični banditi nastavljajo uradnikom nož na prsi.

Pod temi in podobnimi naslovi pripovedujejo republičanski listi, da ima demokratična stranka točno izdelan načrt, po katerem hoče nabrati mnogo milijonov dolarjev za Wilsonovo kampanjo.

Zelo lepo je v teh listih povedano, da se na ta način zatira duh kazenskega zakona in zakona o civilni službi. V enem teh listov čitamo: "Izumitelji tega načrta se popolnoma zavedajo, da se drsajo po tankem ledu in skušajo voditi akcijo tako, da sicer bivstveno poteptajo zakon, a da se ne vjamejo."

Pravijo, da se vrši prvi napad na žepo poštarjev, a da pridejo za njimi "seveda" tudi drugi zvezni uradniki na vrsto. Ker je po zadnjem zakonu določenih 31 milijonov dolarjev za odkodnino za poštarje, računajo republičanski listi, da iztlačijo demokratije že iz samih poštarjev.

jev lahko mnogo sto tisoč, če ne toliko milijonov dolarjev.

To je vse zelo verjetno. Kar je na stvari komično, je le moralno zgražanje republičanskih listov.

Res je, da ne pobira republičanska stranka letos nobenega prisilnega dobitnega sklada od zveznih uradnikov. To se ji ne more očitati. Ali republičanska stranka se ne sme bahati s to krepostjo; nedolžna je le zato, ker — ne more grešiti.

Vlada je v demokratičnih rokah, in po lepi ameriški navadi so demokratije v uradih. Od teh ne morejo republičani zahtevati prispevkov. Zato jih ne zahtevajo. Radi bi videli, kako bi bilo, če bi bila administracija republičanska. Lahko je pa uganiti, kakaj republičani so bili že dostikrat na krnilu. In prav zato, ker vedo, kako so sami delali, ko so bili v uradih njihovi ljudje, jim ni bilo težko iznajti, kam naj grejo iskat demokratični greh.

V Chicagi imamo republičansko mestno upravo.

Oh! Niti na nove volitve ni bilo treba čakati, da se je razvil najdrznejši politični graft.

Ni bi bila tam v mestnem svetu interpelacij o svotah, ki jih je moral neka uradnica oddati "za Mazzie" od svoje plače, ker "so bile za Thompsona zadnje volitve tako drage?" Ni bila stvar pred preiskovalno komisijo in pred sodiščem.

Seveda se je potlačila. Kdaj se pa političen graft v Ameriki ne zakrije, če ga je vršil tisti, ki ima moč v rokah?

Niso li predstojniki od malih uslužbencev v javnih parkih zahtevali prispevkov za Thompsonov fond z jasnim migljajem, da si bo sicer treba dela drugače iskati drugod?

Ni li vpeljana v Chicagi suha nedejja, zato da se olajšuje političen graft? Če ima saionar v nedejjo odprto, pa hoče rešiti svoj "lajsens", mu ne kaže nič drugega, kakor da preskoči v republičansko stranko.

Demokratije graftajo. Prav gotovo varjame, mo to. Ampak republičani tudi graftajo. Nobeden ne tam, kjer ne more. Vsak tam, kjer ima priliko.

V Chicagi ni bil nobeden izmed republičanske gospode zaprt radi takega grafta, v Washingtonu ne bo nobeden izmed demokratične gospode zaprt.

Republičani računajo, da bodo demokratije na ta način nabrali milijone.

Ni treba misliti, da delajo republičani brez milijonov. Njihovi velekapitalisti že vedo, kakaj bi radi imeli Hughesa v Beli hiši in republičansko večino v kongresu. Denar, ki ga vtaknejo v te volitve, so gospodarska investicija. Če ne bi pričakovali od njih koristi za svoje žepo, ne bi dali niti počenega centa.

Kdo pa plačuje ves ta graft?

Če bi delavci vsaj to premislili!

Od poštarjev hočejo ineti demokratije mnogo sto tisočakov, če ne nekoliko milijonov za svoj fond. Tako pripovedujejo republičani.

Po zakonu je 31 milijonov dolarjev določenih za poštarke plače. Od tega denarja hočejo dobiti prispevke za volilni fond.

Odkod pride teh 31 milijonov?

Iz ljudskih žepov. To je popolnoma naravno. Sklep je torej sledeči:

Iz ljudskih žepov se jemlje denar, zato da se ljudstvo ogoljufa pri volitvah.

Tudi milijoni, ki jih prispevajo kapitalisti in njih korporacije za volilno kampanjo kapitalističnih strank, ne pada iz neba. Če ne bi bili kapitalisti izkoriščali delavcev, ne bi bili prišli do tega denarja in ga ne bi mogli vtakniti v volitve.

Torej: Delavstvu se jemlje denar, zato da se pri volitvah delavstvo s tem denarjem goljufa.

Če bi delavci le to premislili!

Kapitalistične stranke bi lahko nabrale milijarde za svoje volilne funde. In lahko bi porabile vse te milijarde za svoje govornike, za podkupovanje časopisov, za cigare in pivo, za nagrade prijanjačev: Če bi delavstvo imelo svoje prepričanje, ne bi ves ta denar nič zalegal, in njihov graft bi kmalu postal nemogoč.

Njihovi milijoni vendar ne bi mogli glasovati.

RAZREDNI BOJ.

Delavski razred je vneprstanem konfliktu s kapitalističnim razredom in delavski razred bo v tem boju tudi zmagovalce. In kadar se to zgodi, bo razredni boj prenehal prvič v svetovni zgodovini.

Razredni boj se danes bojuje na političnem kakor tudi na gospodarskem polju. Organizacija za prvega je politična stranka, za drugega strokovne organizacije ali unije.

Splošno se misli, da so socialisti začeli ta boj, a dejstvo je, da je bil roditelj socialistov, ki so ta boj pokazali v pravi luči ter na ta način privedli zatiranje mase do razredne zavesti.

Pravzaprav ni bilo treba učiti razredne zavednosti; kajti zgodovna kaže, da je vsak razred prišel do zavesti, ko je bil pritisk nanj dovolj silen, tako bi prišel tudi današnji proletarijat do zavesti ob svojem času. Toda s tem, da učimo razredni boj, pospešujemo splošni kulturni napredek in obenem prihranimo na milijone žrtev, ki bi podlegle v tem besnem boju. Iz tega je torej razvidno, da je bujenje proletarijata k zavesti opravljeno in neobhodno potrebno.

Ako se sedaj čudimo nepričakovanim pojavom napredku svetovne politike, tedaj je potrebno, da iščemo prave vzroke tega dogodka. In ako na podlagi tega iskanja naredimo sodbo, moramo resnici na ljubo priznati, da je ta razredna zavest rodila kljub svoji mladosti že najlepše sadove. Iz tega sledi, da ima ta razredna zavest, oziroma razredni boj v sebi velikansko življensko silo, ki ne prestanto raste in se jači; to bo trajalo tako dolgo, da bo razredna zavest tako splošna in njena odporna sila tako močna, da zdrobi kapitalistično silo v prah in s tem konča razredni boj za vedno. Pravičen namen tega boja, korenito spoznanje njegove zgodovine in sedanosti ter dalekoviden razvoj tega boja v bodočnosti je najboljše zagotovilo, da smo na pravi poti in da je naša končna zmaga zagotovljena.

Razredni boj je eden najbolj praktičnih naukov socializma. Kdor hoče stopiti v to stranko mora pripoznati vero v razredni boj, se odpovedati vsaki nadaljni zvezi z kapitalističnimi strankami in prisesti zvestobo delavskemu razredu in socialistični stranki. Razredna zavednost je sodelovanje v razrednem boju, je nepremagljiv princip socialističnih milijonov, ki zahajajo, da je treba strmoglaviti kapitalizem. To veliko delo ima izvršiti politična moč delavskega razreda in nihče drugi. V tem boju ne pripoznamo nobenega kompromisa in nobene miloščine.

Velika socialistična armada mora v prvi vrsti obstojati iz proletarijata in medznih delavcev. Ti največ trpijo in ne morejo nič zgubiti, a lahko pridobe največ s socialno revolucijo.

Ako se tem pridružijo izobraženi, ljudje s poklici, posetniki, mali producenti in kapitalisti, so ravno toliko kakor najpriprostejši delavci.

Nek socialistični govornik se je izrazil, da je težko opaziti razredni boj skozi okna razkošne katedrale, ali skozi očala advokatov, a človek, ki se nahaja v bojnih vrstah ga vidi z lahkoto.

Ta boj se je začel ob istem času kot naša kultura in ni ves čas za moment pojenjal ter se še danes nadaljuje.

Ta boj je najdaljši v zgodovini in največji, kajti ta boj je zgodovina sama.

Hitrost nekaterih živali.

Najhitrejša četveronožna žival je gazela, ki napravi na sekundo 27 m, seveda samo za malo časa, konj dirka 25,3 m, ruski volčji pes 25 m, angleški hrki dirkači 18 do 23 m, napol divji psi Eskimov 15 km. na uro. Poprečno predirja konj v minuti 1,2 do 1,3 km., zajec do 1,08 km, žirafa 900 m, tiger 800, severni jelen 850, volk samo 570 m, a je zelo vztrajen in napravi v eni sapi pota 80 do 100 km. Postovsk preleti na uro 490 km, virgiški deževnik 415 km, sokol selivec 209, izumene lastavice 245, najhitrejši golob pismošča 190, noj s pomočjo peroti 33 km, torej nekako od Ljubljane do Podnart. Tudi nekatere žirafe so jako hitre: delfin 37 km. na uro, losos 24, slonik pa 22 km.

JAKO VAŽNO VPRAŠANJE?

"Ali sem že poslal zaostalo naročnino za "Proletarca"?"

Se ne!

DELAVCI! Oktober je tukaj. Veste li, kaj to pomeni?

Oktober je ZADNJI MESEC pred letošnjimi nacionalnimi

VOLITVAMI

Sedaj ni več vsak teden, ampak

vsak dan dragocen

Vsak socialist mora žeteti, da doseže njegova stranka čim večji uspeh.

Vsak socialist ve, da bomo prihodnja leta tem bolj napredovali in dosežemo delavci tem več uspehov, čim več bo v raznih zakonodajnih zastopih socialističnih zastopnikov.

Vsak socialist ve, da bi se prenehalo krivično preganjanje delavcev zlasti ob časih štrajka povsod, kjer bi imeli

socialistične uradnike,

socialistične pravdnike,

socialistične sodnike,

socialistične šerife.

Nikjer se ne bi bilo treba bati, da se bo zlorabljala milica zoper delavce, ki se na pošten način bojujejo za svoje pravice, kjer bi bil

socialist guverner.

Dobili bi zakone, ki bi onemogočili brutalno izkoriščanje delavcev, zakone, ki bi zagotovili delavstvu krajši delovni čas in postene minimalne plače, zakone, ki bi dali delavcem resnično varnost v tovarnah, delavnicah, jamah, na železnih in pri delu sploh, zakone, ki bi onemogočili napade na unije in njih blaginjo, kjerkoli bi odločevali

socialisti v zbornici.

Da se doseže uspeh, je sedaj potreba

agitacija od moža do moža.

Vsak zaveden delavec mora sedaj biti

agitor

za kandidate socialistične stranke, ki je edina stranka delavstva v Ameriki.

Volilne bodljivke.

Wilsonovi agitatorji pravijo, da je njihov poglavar napravil prosperiteto v Ameriki.

Wilsonovi agitatorji vedo, da je ob času volitve dobro loviti kaline. Ampak ta z demokratično prosperiteto je že predebla. Če bi kdo dejal, da je kajzer Viljem naredil prosperiteto, bi se veliko bolj približal resnici.

Je li Wilson naredil vojno v Evropi?

Vojna v Evropi je naredila prosperiteto v Ameriki. Ampak Wilson je bil baže zoper vojno. Saj je vendar ukazal molitveni dan po vseh Zedinjenih državah, ki je imel velikanski uspeh, da so šli še Mohamedovi sledbeniki v klavnico.

Če ni bil Wilson za vojno, tedaj ne sme nihče reči, da je on naredil prosperiteto v Ameriki.

Mimogrede: Al ima res Amerika prosperiteto?

Steel Trust jo ima.
DuPont Powder Company ja ima.
Standard Oil Company jo ima.
Schwab jo ima, Morgan jo ima, Gary jo ima.
Ampak vse to vendar še ni 'Amerika'.
Prosperiteto imajo kapitalisti. Če jo je res Wilson naredil, tedaj naj ga kapitalisti volijo.

Toda Wilson je dal železničarjem osemurni delavnik. Ta slava doni zdaj po vseh Zedinjenih državah in tisoč unijskih agitatorjev jo pomaga ščiti. Kalinom se pripravljajo humanice.

Wilson ni dal železničarjem ničesar.

Wilson je videl, da so železničarji tako pripravljani za štrajk, da se na Labor Day brez priznanejanja ustavijo vlaki, če ne bo uslužbenecem dotlej osemurni delavnik zagotovljen.

Wilson je storil to, čemur se ni mogel izogniti.

So li Rusi dali Nemcem Varsavo? Avstrijci Rusom Črnovico?

Ko so morali Avstrijci zbežati, so Rusi prišli v mesto, in zdaj so tam.

Nihče ne bo dejal, da so Belgijci dali Prusom

Bruselj; tako ni Wilson dal železničarjem osemurnega delavnika.

Wilson je storil tudi veliko dobroto ameriški mladini. Podpisal je zakon zoper otroško delo. Stori to z veliko gesto in deklamatorično izjavil, kako rad je podpisal ta človekoljubni zakon.

Zdaj prihaja na dan, da je ta zakon navaden humbug. Kajti v njem je rečeno, da njegove določbe ne veljajo za blago, če pride v promet trideset dni po njegovi izdaji.

S to določbo odpravlja zakon sam sebe. Zakaj se pa s platnom, ki so ga stakale otroške roke, s konzervami, ki so jih napolnili otroci in sploh z blagom, ki se par let ne more izpriditi, ne bi počakalo trideset dni, preden se odda na železnico?

Zakon je izdelan, ampak ta zakon pove sam kapitalističnim izkoriščevalcem otrok. Tako storite, pa bo, kakor me ne bi bilo.

In Wilson je "z velikim veseljem" podpisal ta zakon.

Pri slovesni otvoritvi doma American Federation of Labor je bil Wilson glavni častni gost in glavni govornik.

Kaj je takrat dejal? Da naj bi bil ta novi dom hiša miru in sprave. Priporočeval je delavcem, kako lahko se je pobotati, če je dobra volja.

Unije so bojne organizacije; Wilson jim priporoča, naj opuste boj, in — unijski agitatorji pridigajo: Volite Wilsona!

Wilson je predsednik Zedinjenih držav. Torej velik gospod.

Ko je trajal coloradski štrajk že dolge mesece; ko so padle že krvave delavske žrtve; ko je postala coloradska afera že svetoven škandal, je bilo Wilsona malo sram, pa je pisal kapitalističnim družbam uljudno, zelo uljudno pismo, če ne bi bilo mogoče, da bi se vendar nekako pobotale z delavci, da bi se končal štrajk.

Kapitalistične kompanije so mu dale na znanje, da naj se ne vtika v reči, ki mu niso nič mar — in Wilson, predsednik Zedinjenih držav, prvi

mož v Ameriki, se je hitro hitro umaknil. In kapitalisti so končali štrajk na svoj način.

Wilson je moral vedeti, kaj se je zgodilo v Ludlowu. Na mestu predsednika republike se mora človek zanimati za take reči. Predsednik Zedinjenih držav mora imeti sredstva, da izve resnice.

Wilson je izjavil, da je bil žalosten dogodek, ampak da ne zadene nikogar krivda.

Wilson ni imel niti besede, da bi bil vsaj moralno obsodil masakr v Ludlowu. In delavski voditelji, ki sicer tako radi omenjajo Ludlow, priporočajo — Wilsona.

Ko je Wilson priporočal osemurni delavnik za železničarje, je dobro vedel, da služi s tem kapitalistom.

Če bi se bil izvršil štrajk na železnicah, bi bilo obležalo blago, ki bi moralo biti o pravem času oddano naročnikom. Med tem blagom so bile poglavitno vojne potrebščine za Evropo, ki niso največje profite. Če bi se bil ustavil promet, bi bili udarjeni kapitalisti.

Toliko ni Wilson padel na glavo, da ne bi razumel tega. On je vedel, kaj žele veliki kapitalisti, in je storil, kar so želeli.

Wilsonova administracija neprenehoma preiskuje kakšno reč. Enkrat preiskuje delavske razmere, enkrat draginjo premoga, enkrat nesrečo Eastlanda, enkrat draginjo kruha. Katera teh preiskav je imela doslej kakšen rezultat? — Nobena ne. Preiskuje se, da se slepi ljudstvo. Pa priporočajo, naj voli ljudstvo demokraté, da ga bodo še štiri leta na enak način slepili!

To je v delavskih rokah. In kdor misli, da sedaj vendar še ne more zmagati delavstvo, da je kapitalistični hrast še premočan, naj ne pozabi, da je treba več udarcev, ampak vsak udarec pospeši hrastov padec. Udarite letos tako močno, kakor le morete, pa bo pozneje treba manj napora.

Voliti morajo živi ljudje. Ogromna večina teh živih ljudi, ki volijo v Ameriki, pripada delavskemu razredu. Če bi se ti delavski volilec potrudili, da spoznajo svoj položaj in družabne razmere in pomen politike in volitev, če bi si po tem spoznanju ustvarili svoje prepričanje, jih vse kapitalistične milijarde ne bi mogle pripraviti do tega, da bi volili svoje sovražnike.

Dokler bodo delavci dovolili, da godejo kapitalisti, ne bo nikdar čistih volitev v Zedinjenih državah.

Kadar bodo delavci imeli odločno voljo, da volijo po svojem prepričanju, da glasujejo za svoje interese, da izvolijo svojo vlado, svoje uradnike in svoje zastopnike, postanejo volitve čiste.

Dokler uspeva graft, bodo kapitalistične stranke graftale. Bile bi neumne, če bi opustile, kar jim prinaša korist. Kadar jim ne bo graft pomagal, tedaj izgine graft.

Na trgu se pojavljajo tiste debele cigare, za katere bi si moral dati človek raztegniti usta od kovača.

Ali veste, kaj to pomeni? Opozoriti, da se bližajo volitve.

Iz Nemčije poročajo, da je kajzer Viljem ukazal naj se zaplenijo delnice in vrednostni papirji rumunskega kralja, ki jih ima pri Berli ner Deutsche Bank in pri Diskonto Gesellschaft. Iz Rumunije pa poročajo, da ima baže nemški cesar v Rumuniji vrednostne papirje.

To je prav lahko mogoče, in tako se bosta božja milostnika izravnila. Vrana vrani...

Vladni poljedelski oddelek poroča, da se je letos v Zedinjenih državah, v Indiji, na Japonskem, v Tunisu, v Španiji, v Angliji in na Irskem, v Italiji, v Švici in v Kanadi pridelalo za 30 odstotkov manj žita kakor lani. Polg vseh drugih križev torej se ta!

Bethmann Hollweg.

Veliko je bilo pričakovanje pred otvoritvijo novega zasedanja nemškega državnega zbora. Ni mogoče utajiti, da se je v vojnem položaju marsikaj izpremenilo. Na vzhodu so Rusi zopet v Karpatih, imajo vsa Bukovino zasedeno in ogrožajo Lvov. Na zapadu so Francozi in Angleži znatno potisnili nemško črto nazaj, postavili osvojitve Verduna precej v kraljestvo pravljice in prizadehli nemškim armadam občutne izgube. Rumunija se je pridružila zaveznikom in je prisilila Avstrijo, da raztegne svojo vzhodno črto; z Rusi vred je zabranila Mackensenu, da bi se vrgele na balkanski jug.

Uspehi zaveznikov sicer niso nikakor taki, kakor so pričakovali zavezniki in kakor jih slikajo mediji; kajti za vsako otapa. Toda položaj se je vendar izpremenil, resno izpremenil, in opravičena je bila radovednost, kako se bo odgovorni zastopnik nemške uradne politike obnašal v prihodnjem položaju.

Bethmann Hollweg je govoril. Njegov govor pa pomeni veliko razočaranje za vse tiste, ki so gledali s pričakovanjem na kancelarja. Naravno je, da slave vladni časopisi njegova beseda, ker je to njih dolžnost. Ali da delajo to s prepričanjem in z navdušenjem, se nam ne zdi verjetno.

Bethmannov govor je bil neznansko plitek. Nobene velike ideje ni izražal, a kar je huje: izdajal je govornikovo nervoznost. Bethmann, ki je vedno rad slišal, če so ga imenovali filozofa, je

topot jezljivo zmerjal in zabavljaj, in niti v tem zmerjanju ni bilo nič velikega, nič močnega, kar bi kazalo, da gleda z visokega stališča na pritlikavce, katerim privošči nekoliko duhovitih zafkacij. Zmerjal je, kakor pobalin, ki kaže drugemu pobalnu in daljave pest, ker ve, da mu ne more do živca.

Bethmann Hollweg se je zaganjal v Anglijo in ji očital, da krši eno določbo mednarodnega prava za drugo. Dobil je aplavz za to. Ali to očitje ni bilo posebno modro, kajti kancelar je govoril takorekoč v pričo vsega sveta, a ves svet ve, kako je Nemčija kršila mednarodno pravo.

Bethmann je dejal, da je Nemčija od prvega dne, odkar se je pričela vojna, hotela le varovati svoje pravice. To ni bilo pošteno, kajti če je bilo Nemčiji le za njene pravice, ji ne bi bilo treba začeti vojne.

Kar je bilo v kancelarjevem govoru ponekod zanimivo, je bilo njegovo zatrjevanje, da Nemčija zmaga in da se mora bojevati do svoje končne zmage. Svoje prepričanje, da mora Nemčija zmagati, temelji Bethmann na letošnji letini, češ, če nas lani niso mogli izstradati, nas tudi letos ne izstradajo, in če nas ne izstradajo, zmagamo.

Bethmann Hollweg je torej dospel do desperatne, do hazardne politike. Kot se je vojna pričela in so bili rasprotniki Nemčije v primeri z njo slabo pripravljeni, je bilo njeno upanje, da zmaga veliko. Ali to upanje bi se bilo moralo kmalu u-

resničiti; vsako zavlačevanje vojne ga je zmanjšalo. In sedaj, ko so zavezniki dobili časa za priprave, sedaj, ko se je pokazalo, da ni mogla Nemčija s prvimi udarci zmagati, je nadaljevanje vojne in pričakovanje odločilne zmage doterijska igra in še slabša.

Kljub temu nam je Bethmannovo stališče razumljivo. Nemčija je šla v boj z velikanskim ciljem. Kancelar lahko govori, kako je hotela Nemčija je varovati svoje pravice; ves položaj vendar kaže, da si je hotela odpreti pot preko Balkana v Malo Azijo proti Indiji in na Sueski prekop. In imela je mnogo sreče. Ko je pomandrala Srbijo, je bila skoraj na cilju.

Odreči se je težko! In če bi šla danes sklepni mir, bi se morala odreči. Te odgovornosti se tudi Bethmann ne upa sprejeti. Če Nemčija zmaga, kakor se je sanjalo njenim velikašem, če osvoji kos Belgije, kos Francije, če spravi Poljsko v svojo odvisnost, Avstrijo, Bolgarsko in Turčijo pod svojo nevidno oblast, če bo vozil glavni ekspresni vlak iz Berlina čez Carigrad v Bagdad, če bo po sredozemskem morju redno križarilo nemško brodogoj, mora biti Nemčija zmaga pijana in komu naj pride na misel, da bi tedaj vprašal, zakaj je vlada začela vojno?

Ako je ves rezultat vojne za Nemčijo blizu milijone ubitih, nekoliko milijonov ranjenih, vrsta razdejanih industrij, nekoliko milijard državnih

dolgov, tedaj se lahko zgodi strašno vprašanje: Čemu je bilo vse to?

Tega vprašanja se Bethmann boji, ker bi lahko postalo nevarno znanj in nemara se za kakšnega višjega gospoda. Torej igra hazardno igro. Torej upa, da se vendar še kaj zgodi, kar obrne srečo.

Dokler neče Nemčija miru, ga pa tudi zavezniki ne bodo hoteli. Kajti dokler govori Bethmann o zmagi, bodo zavezniki čutili potrebo, da dokažejo svojo zmago. Tudi če si žele miru, nečejo priznati, da so premagani in da ga sklepajo po sili.

Tako je torej Bethmannov govor le dokazal, da se bo vojna še nadaljevala in da ni na mir niti misliti. Kvečjemu je ta govor vlij olja v ogenj. Nemški kancelar je smisel in žalil nasprotnike. Ni jih le vojaško onalovaževal. Pravil je, da je "stari rumunski kralj umrl vsled duševne razburjenosti, ker je Rumunija izdala svoje zaveznice." Dejaj je, da Bolgarska in Turčija ne odpadeta od Nemčije, ker "Bolgarska in Turčija nista Italija."

Tako se lahko govori v drugi družbi, toda z mesta, na katerem stoji kancelar nemške države, se tehtajo take besede drugače, kakor če se čita v časniškem članku. Bilo je, kakor da je hotel Bethmann namenoma žaliti nasprotnike, namenoma se bolj zastrupiti boj. Ta rezultat je edini, ki ga lahko doseže.

Internacionala.

Če bi jo bilo mogoče ubiti s krikom, tedaj bi bila Internacionala res mrtva. Ali s truščenjem se ne podirajo več zidovi Jeriba kakor v starozidovskih časih, in štrpno zmerjanje vodenoglavih narodnjakarjev ne ninkuje kakor 42 centimetrski topovi. Čimbelj rovtarsko psuje ta neolika na duševno puhla svojat, tembolj pokazuje, da se boji Internacionala, ker ima slabo vest in prekretek um, da bi razumela veliko idejo mednarodnosti.

Narodnjakarja, ki se šopiri po Ameriki, je tako smešno stvar, da bi se smela mehkemu človeku smiliti; kajti za svojo smešnostjo bo poginila. Ljubiti svoj narod je lepo; ali dreti se kakor jesihar za narodno baharijo in psovati druge narode z žganjarsko surovostjo kaže le pomanjkanje intelekta. Pravo narodnjaštvo dela stvarno in brez hrupa; narodnjakarstvo pa je klavna kari-katura narodnosti.

Pomilovanja vredni duševni astmatiki se derro, da je Internacionala mrtva, ker ni mogla preprečiti vojne. Uboge reve, ki fantazirajo tjavendan, pa same ne razumejo svojih stvar! Krščanstvo prepoveduje umor; označuje ga za smrten greh, ki ga kaznuje z večno pogubo v pekel. Krščanstvo mora torej biti nasprotno vojni. Pa je ni moglo preprečiti. Krščanstvo je mrtvo!

Toda glej! Po vseh bojiščih molijo kristjani, pridigajo kristjani, mašujejo kristjani in delurliške zakramente kristjani. Cesarji in kralji in carji kličejo krščanskega Boga, vdove in matere pošiljajo krščanske vzdihle k Bogu.

In vendar je krščanstvo staro blizu dvatisoč let, pa ni moglo preprečiti vojne.

Zedinjene države so mrtve. Wilson je ukazal molitve za mir in na milijone Amerikancev se je odzvalo njegovega klica. Wilson je ponudil svoje posredovanje in največji časopisi, predstavniki javnega mnenja so odobraval in hvalili njegovo nakano. Zedinjene države so bile pač proti

vojni. Ali niso je preprečile. Zedinjene države so mrtve!

Ali Internacionala je mrtva?

Bila bi mrtva, če bi jo mogel umoriti strup sovražstva. Saj ga brizgajo vanjo nočindan. Ali ona se smešlja, kajti zopet take otročje atentate je imela. Močnejša sredstva v močnejših rokah je niso mogla umoriti. Bezusliško zmerjanje zbesnelih šovinistov ji bo toliko škodovalo kolikor večerni veter hrustu.

Socialisti žele, da bi bila Internacionala mrtva. V svoji zabiti mislijo, da je internacionala nekaj slabega, šovinizem pa nekaj vzvišenega. Zato sustratirajo sami sebe za "boljše" ljudi in se časte kakor katolični svetniki.

Ne, gospoda! Šovinist ne zasluži prav nobene čestitice, ampak potreboval bi zdravnika, če bi bila njegova bolezen ozdravljiva. Toda primanjkujejo možganov ne more najženjalnejši kirurg vcepiti v glavo.

Narodnjakarski kričaji si navadno domišljajo, da spadajo med napredne ljudi. To zlagano bajko je treba enkrat temeljito razdreti. Šovinist je človek iz preteklosti, ki vlačí breme mrtvih stoletij s seboj in okužuje zrak s smrdom pokopališča. Narodnjakarstvo je eoklja na vozu napredka, atavističen pojav v evoluciji. Nazadnjaki so koristni človeštvu, temveč mu škodujejo, in le blazni jih morejo slaviti.

Vsaka reč ima svojo dobo in je o pravem času koristna. Kadar mine ta čas, mine tudi korist. Bila so poglavja zgodovine, ko je bila avtokracija za bodoči napredek človeštva potrebna. Ko je ljudstvo dozorelo, se je monarhični absolutizem izpremenil v oviro in treba ga je bilo odstraniti.

Tudi narodnjaštvo je imelo svojo dobo. Ko je bilo treba dramiti, je moralo glasno govoriti in tudi kričati. Ali čas ne pozna ustavljanja, temveč hiti brez prestanka dalje, prinaša novo in za-

hteva novo. In s časom hiti človeštvo; kdor se oklepa starega, je zapreka na poti.

Dobo narodnjaštva smo preživeli, ne zato, da običimo v njej za vsa večnost, ampak zato, da pridemo do novih, višjih ciljev. Mednarodnost je večja, pomembnejša ideja kakor narodnost. Kdor hoče napredovati in kdor želi človeštvu napredek, mora poiskati njeno pot.

Krokariji bodo hrupavo zakrokal — že jih slišimo — da smo narodni izdajalec. Krokariji se rede od urhovine in vedo, zakaj bi nas radi videli mrtve. Krokariji pa so tudi ptici kratkega razuma.

Narod ima naloge, ki so se s časom povečale, pogloble in komplicirale ter se ne dajo več reševati s krikom. Grelo se mora umisliti, da morejo drugi organi opravljati svoje delo. Mednarodnost prikaže to delo od narodov, ker ga potrebuje. In mi hočemo, da ga opravi tudi naš narod v eni vrsti z vsemi narodi sveta, da ne zaostane sebi in celoti v škodo.

Ubogi šovinisti ponižujejo svoj narod, ker neprenehoma kriče o njegovi pogubi. Ali narod ima v sebi več moči, nego pojo njegovi nepoklekni reševalci. Do najvišjega razvoja pa ne pridejo te moči v osamljenosti, temveč v mednarodnosti.

Narodnjakarji bi radi zgradili kloster z najstrožimi pravili, da ne bi prišel narod z nikomer občeti zida v dotiko. Oni pa bi bili gvardiani. Kajti po njihovih nazorih je vse nevarno; kar ni določeno v nacionalnem klostru. Taki so kakor starši, katerih otroci se morajo neprenehoma držati maminoga krila; ti otroci ostanejo otroci do svoje smrti.

Mi pa nočemo, da bi naš narod ostal otrok; zato zahtevamo zanj odprta vrata v svet, da ne ostane skrit za pečjo, ampak da najde svoj prostor v človeštvu.

V bajkah starega testamenta se je govorilo

o izvolenem narodu. Od časa, ko se je pisala tista mitologija, so minula stoletja. Danes ne verujemo več v izvolute narode, ampak vemo, da so vsi poklicani. Mi nismo boljši, mi nismo slabši od drugih narodov.

Tam, kjer je delo, tam, kjer je tekma, se kaže in uveljavlja moč. Tam hočemo biti tudi mi. Tam, ne pa v osamljenosti, pride tudi naš narod v klu vseh drugih do veljave.

Narodnost je del mednarodnosti. Internacionala zbira narode, ne mučnje jih. V večji skupini jih druži, v organizem, ki ga je priroda sama ustvarila, v človeštvo!

Kdor brani svojemu narodu to pot v združitvi, kjer se podvoje in potroje vse sile, kjer se z vsem človeštvom vsi njegovi deli dvignejo na doseg neznanu stopnjo, ne ljubi svojega naroda, temveč je njegov sovražnik.

Ali tudi v svetu idej zmagujejo večje in močnejše. Šovinizem v boju z Internacionalo lahko doseže tupatan časoven, dozdeven uspeh; tudi v aprilu pade vršni snež. Toda konec tega boja ne more biti dvomljiv nikomur, kdor veruje v razvoj in napredek. Internacionala je ideja zedinjenega človeštva. In človeštvo bo zmagalo.

Najzanesljivejše sredstvo,
da pridobite

VOLILCE

ZA SOCIALISTIČNO STRANKO.

Je to, da pridobite "Proletarec" naročnike. Kdorko redno čita "Proletarca", bo moral spoznati, da želi sam sebi hudo, če glasuje pri volitvah drugače kakor

SOCIALISTIČNO.

ADVERTISMENT

SLOV. DELAVSKA

PODPORNA ZVEZA

Ustanovljena dne 16. avgusta 1908.

Inkorporirana 22. aprila 1909 v državi Penn.

Sedež: Conemaugh, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

PRESEDNIK: Ivan Prostor, 1098 Norwood Rd., Cleveland, Ohio.
 PODPRESEDNIK: Josip Zorko, R. F. D. 2, box 50, West Newton, Pa.
 TAJNIK: Blas Novak, 20 Main St., Conemaugh, Pa.
 POMOŽNI TAJNIK: Andrej Vidrih, 170 Franklin Main St., Conemaugh, Pa.
 BLAGAJNIK: Josip Zele, 6108 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
 POMOŽNI BLAGAJNIK: Frank Pavlovich, 20 Main St., Conemaugh, Pa.

NADZORNIKI:

1. nadzornik: Ivan A. Kaker, 207 Hanover St., Milwaukee, Wis.
 2. nadzornik: Nikolaj Povše, 1 Craib St., Numrey Hill, N. S. Pittsburgh, Pa.
 3. nadzornik: Jakob Kocjan, 1400 E. 52d St., Cleveland, Ohio.

POROTNIKI:

1. porotnik: Anton Lavriš, box 8, Yukon, Pa.
 2. porotnik: Frank Baydek, Box 242, Dunlo, Pa.
 3. porotnik: Anton Welly, box 44, Superior, Pa.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

F. J. Kern, M. D., 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

POMOŽNI ODBOR:

Frank Skufca, 485 2nd St., Conemaugh, Pa.
 Ivan Jager, b. 543 Woodland Ave., Conemaugh, Pa.
 Franek Kos, Conemaugh, Pa.
 Mihal Flek, R. F. D. 4, b. 143-a, Johnstown, Pa.
 Jakob Rupert, b. 238, South Fork, Pa.
 Ivan Hribar, Johnstown, Pa.

GLAVNI URAD v hiši št. 20 Main St., Conemaugh, Pa.

Uradno Glasilo: PROLETAREC, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošni, pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar na se pošilja edino potnišni, Express, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potnišni prirediteljnikov na naslov Blas Novak, S. D. P. Z. & Conemaugh Deposit Bank v Conemaugh, Pa.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kakšne pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

Napitnine.

V državi Illinois velja zakon, ki prepoveduje dajanje in sprejemanje napitnin. V veljavi je že od 1. julija 1915. Smešen zakon!

Že takrat, ko je bil sprejet, smo dejali, da bo to kos popisanega papirja brez smisla, dokler ga ne dopolni drug zakon, ki zagotovi tistim, ki so doslej odvisni od napitnine, pošten plač. Ampak takega zakona ni sprejela illinojska legislatura in ga tudi ne bo sprejela, dokler bo tako sestavljena, kakor sedaj.

Tudi če bi bile plače urejene, bi bilo v kapitalistični družbi težko odpraviti napitnine. Navada je povsod žlezna srajca, in marsikomu pojde težko v glavo, da ni več pravi, kar je delal vse svoje življenje. Denar je vrednost in vsakdo ga rad spravi. In kdor ga daje, misleč, da si s tem zagotovi boljše postrežbo, meni, da je to popolnoma v redu.

Ali glavno je to, da je zakon prepovedal napitnine, ni pa povedal, kaj naj prizadeti uslužbenici dajo namesto nje. Tudi po velikih čilaskih hotelih in restavracijah ni prišlo gospodarjem na misel, da bi uredili plače svojih uslužbencev, ko je prišel zakon napitnine v veljavo.

Ampak nekaj drugega prihaja sedaj na dan. Ko je bil generalni ravnatelj Pullmanove družbe Lincolni hani zaslisan pred zvezo industrijske komisije o položaju porterjev na Pullmanovih vozovih, je predsednik komisije Walsh dejal, da isprejema pravzaprav Pullmanova družba napitnine. Črneči v spalnih vozovih dobivajo po 27 dolarjev mesečne plače. Vsakdo razume, da se s tem ne more živeti. Ali navada je, da dajejo potniki, dasi so plačali Pullmanov listek, porterjem napitnino. Zato misli Pullmanova družba, da ji ni treba črnečim dati boljših plač. In Walsh sklepa iz tega, da sprejema indirektno Pullmanova družba napitnine od potnikov.

Ali drugi gospodarji v Chicagu sprejemajo napitnine kar direktno.

Proti lastnikom hotela La Salle jeje vložena tožba, v kateri zahteva Philip P. Roush, bivši superintendent garderobe \$5000 in obresti ter neke druge postavke v skupnem znesku 8.317 dol. 49 c., ker je moral dobiti napitnino oddajati gospodarjem. Njegov pravdnik James J. Callahan pravi v tožbi, da znaka napitnina v garderobi čez 50.000 dolarjev na leto, ali Roush zahteva le delež, ki odpada nanj.

Kdo ve, če ne bi kakšna preiskava dokazala, da morajo tudi takarji pri nizah oddajati napitnino gospodarjem? Tudi bogati podjetniki se drže načela, da denar "ne sordi".

Najboljše agitatorično srestvo za jesensko volitve je socialističen časopis. Razširjajte Proletarec!

Conemaugh, Pa.

Krajevnim društvom v upoštevi!

Ker se od nekaterih društev pogosto pošilja v glavni urad površna poročila in površno izpolnjene tiskovine in drugo, s čimer se dela neuprili in delo v gl. uradu, kakor tudi pri društvih; se prosijo društvene odbore in članstvo, da vpošteva sledeče:

1.) Društva naj vpošiljajo mesečna poročila natančno izpolnjena kakor predpisuje tiskovina vzorec šte. 9.

2.) Mes. poročilo vzorec šte. 9 a je pošiljati glavnemu tajniku, vzorec šte. 9b pa gl. blagajniku.

3.) Mesečnina naj se pošilja vsaj pred preteklim mesecem za tekoči mesec, na naslov gl. tajnika in Conemaugh Deposit Bank.

4.) Mesečna poročila naj se dajeta z dnem društvene seje.

5.) Vsaj društveni odborniki naj (pridreje) zasedujejo glasilo S. D. P. Z., da tako zamorejo dajati članstvu eventualna pojasnila, tako, da ne bode potreba za vsako malenkost dr. odboru pisariti na gl. urad po iste. Isto velja za dodatke pravilom sprejete na zadnji konvenciji in plačilno lestvico sprejeto po splošnem glasovanju lanskega leta.

6.) Na tiskovinah vzorec šte. 1 "Prošnja" za sprejem, naj se vedno vpiše poleg oddelka tudi razred v katerega želi prošilec stopiti. Na prošnjah za zvišanje pa naj se pripomni, da je stari član in navede njegova cert. številka.

7.) Za nakazovanje poročnih nagrad naj se društva poslužujejo tiskovine vzorec šte. 4.

8.) Potne liste za Zjed. države ni potreba več izdajati.

Razne uradne tiskovine sicer ne odgovarjajo natančno sedanjemu poslovanju, a se jih ne bode spreminjalo kolikor jih je v zalogi, ker z sigurnostjo računamo na združitev z eno ali drugo podporno organizacijo — če le mogoče z večimi — ter bodo isti čes sprejembe neizogibne. Sedajšnje tiskovine pa niso v toliko napačne, da bi se ne moglo z njih posloovati še za kakšnega pol leta.

Delo združenja z S. D. P. in P. D. bode skoro dogotovljeno. V temu smislu apeliram na krajevna društva S. D. P. in P. D. da ugodijo navodilom njihovega glavnega urada v kolikor se niso. V naselbinah kjer se nahajajo krajevna društva obeh organizacij je najboljša ako se društva sporazumejo, ter vodijo po združenju le eno društvo. V takih slučajih naj društva naznanijo nameravani ukrep že pred združitvijo, da se za more ob enem rešiti.

V zadnjem času opazujem, da rojaki zopet bolj pridno pristopajo k naši organizaciji, kar znači, da napredujemo v vseh ozirih. Le tako naprej sprotaj!

S sbratskim pozdravom

Blas Novak, tajnik.

Kaj je socializem?

Človek bi mislil, da si morajo biti ljudje, ki eksperimentirajo s socializmom, najprej na jasni način na tem vprašanju. Navsezadnje je socializem vendar nekaj določenega, nekaj gotovega, nekaj, česar si ne more vsakdo razlagati, kakor bi sam hotel. Komur socializem ni všeč, mu pač ni všeč, pa naj ga zavrže, naj ga pobija; ali to ne gre, da bi si ga prikrojil po svoje, kakor ne gre, da bi slikar, ki hoče ustanoviti novo šolo, označeval belo barvo za zeleno, modro pa za rumeno. Socializem je ali pa ni; če je, mora biti tak, kakršen je sam po sebi, ne pa kakor bi si kdo rad obrezal in pobarval. Socializem je celota; če se mu kaj odvzame, ni več socializem in če se ta ali oni del njegove vsebine popači, je popačen ves, ter se ne more več imenovati socializem. Tako se tudi ne more več postavljati na različne "podlage", ker ima sam svojo podlago. "Narodni" socializem, "katoliški" socializem, "krščanski" socializem in še "slovanski" ali pa "ameriški" socializem — to je sama neizpeljava. Prav tako bi lahko kdo nastopil z aristokracijam ali pa — s kapitalističnim socializmom; ta nedvomna absurdnost se ne bi prav nič razlikovala od prve.

Čemu je treba ljudem v politiki vedno krinke? Kdor je republikanec, kdor je nacionalist, bodi nacionalist. Na dveh stolihi pa se ne more sedeti, in po Kristovih besedah se ne more služiti bogu in hudiču. Pri nas pa se ne prenehoma pojavljajo apostolniki, ki bi radi zapeljali delavstvo v tako dvojno službo, ki bi bila v resnici seveda bolj hudičeva nego božja.

Po vsem razumljivo je, da bi republikanci demokratije in progresisti radi ustanovili politično delavsko rezervo, s katero in ki bi jim pri paradah delala štafazo. Saj se je kljub vsej ošabnosti nasprotnikov v dvanajstih letih vendar tudi pri nas marsikaj izpremenilo, in četudi se nima mo najidealnejše organizacije, to se pravi, četudi so tuptam delavci še nezavedni in se dajo slepiti, je vendar delavstvo v splošnem pridobilo toliko veljave, da ga ne morejo ne demokratije ne republikanci prezirati. Zahvaliti nimatega ne republikanem ne demokratom, in tudi ne, svojim najnovejšim prijateljem, ki mu pridigajo nova nebesa. Vse kar je doseglo, je uspeh njegovih bojov, katerih ne bi moglo voditi brez svoje organizacije. Dokler ni imelo te, ga ni živ krst upošteval, zato — ker se ga ni bilo treba bati. In sam strah je dovedel narodno meščansko in kapitalistično gospodo do tega, da se je jela "zanimati" za delavce in pretvezati "delavsko politiko."

Pri volitvah je treba glasov, čim več, tem bolje. In delavci jih imajo mnogo, odkar so si priborili volilno pravico. Nasprotniki sicer še ta je; pravijo, da nismo še zreli za socializem in da vsled tega delavci ne štejejo. Kar se industrije tiče, je res, da so naši kapitalisti na vrhuncu. Zato imamo tudi v Ameriki velikaško armado delavcev: V mali obrti, v trgovini, v prometni službi, v rudništvu, v poljedelstvu, gozdarstvu; in nadalje imamo po pisarnah in podobnih krajih cele bataljone proletarcev, ki se sami sebi nočejo priznati svojega položaja, pa so vendar pravi in popolni proletarci.

Nič ni zameriti ne republikancem ne demokratom, če bi si radi pridobili in zavarovali te glasove. In razumljivo je, da špekulirajo nanje ljudje, ki še nič niso, pa bi radi kaj postali. Včasih je bila to lahka reč; odkar rogovili tudi po naših deželah socializem, ki zbija med delavci zavest, da so predvsem delavci in da imajo svoje lastne, posebne interese, je to težje. Z samo red. white and blue zastavo in s samim kadilom jih ni več moči privabiti, ker premočno, prerabno čutijo, da je predvsem treba kruha. Zato se odpravljajo vsi s socialnim plaščem in se imenujejo delavske "prijatelje."

Na newyorški boji je bila panika! Povzročila jo je katastrofalna vest, da so nemške submarinke potopile 9 ladij. Časopisje ugiblje, češ da je to delo "U 53", ki se je v soboto zvečer 7. oktobra nenadoma prikazala in ukrcala v New Port, R. I., kjer je ostala 3 ure in je nje kapitan, Ros, izročil oblastem za nemškega ambasadorja Bernstorfa, važno pošto. Sedaj se sodi in ugiba, da je čakalo na odprtem morju "U 53" več submarink in da so v nedeljo naredile na parnik skupen napad v bližini Nantucketa. Presenečenje je velikansko in glasovi, ki razburjajo kri, se zopet slisijo.

Parobrodna družba International Mercantile Marine je odločila, da ne pošlje nobene angl. ladje več iz atlantiških luk, dokler so ti volkovi na morju. Anglija pravi, da pomeni to blokado Zed. držav. Ali je to morda posebne vrste manever, ki naj bi vplival na amer. volilno kampanjo, ali na toliko namigavano in ravnotolikokrat odklonjeno mirovno pogajanje?

Pred nedavnim so na Nemškem ustanovili nekakšen "Naroden odbor", ki si je nadel nalogo, da dela propagando za "časten mir". O tem, kaj je "časten mir," kakšni so vzroki in kakšni nameni vojne in sploh o vprašanjih, ki so z mirom v zvezi, so pa nazori zelo različni. V omenjeno organizacijo so prišli ljudje, katerim je resno leželo na poštenem miru, in vedo, da se to doseže le tedaj, če ne bo ponižana njih dežela, ampak če tudi nasprotniki ne bodo ponižani. Prišli so pa v odbor tudi vsakovrstni drugi elementi, taki, ki so "povsod zraven", potem taki, ki presojajo čast miru in deželo s stališča "Deutschland, Deutschland, über Alles", taki, ki hočejo anektirati na desno in na levo, taki, ki na tihem premlajajo, če ne bi bilo mogoče tudi pri tem gibanju akc profitirati. Tako je bilo že od začetka skoraj gotovo, da mora priti prejšilisej do konflikta. In prišlo je.

Socializem in patriotizem.

Toda njihov socializem je vedno, postranska stvar. Narodnjakom naj delavci pomagajo doseči njihove namene, ki jih imenujejo "narodne ideale". Klerikalemi naj pomagajo priti do njihovih ciljev, katerim pravijo, "rešitev krščanstva". In če marširajo delavci brezpozorno po taki predpisani poti, jim bodo tukaj kapitalisti tam pa klerikalemi — — prijazni. Geslo je na tej strani: "Pobožen moraš biti!" na obeh straneh pa je milostno dovoljeno, da si zraven tudi delavce.

Ali resnični položaj in prava delavska potreba je povsem drugačna. Delavci je v prvi vrsti delavci: zraven je lahko Slovence, tudi katoličan, kakor je lahko hribolazec, pevec, amater fotograf in karsibodi. Če je rojen Slovenec, je popolnoma v redu, da ostane tudi kot delavec Slovenec; če mu ugajajo nauki katoliške vere, ni nobenega razloga, da bi jih ne izpolnjeval. Ampak v prvi vrsti je delavec. Za kaj od tega je odvisna njegova eksistena njegovo življenje določa dejstvo, da je delavec usoda njegovih potomcev je že prejedicirana s tem, da je on delavec, ne pa zato, ker je Slovenec ali katoličan. Ker je delavec, visi njegovo življenje na niti, ki se vsak hip lahko utrga; njegova gospodarska odvisnost je posledica njegovega delavskega značaja; njegova politična brezpravnost izvira iz dejstva, da je delavec. Če bi bil kapitalist, bi tudi kot Slovenec vedel, da mu ne bo jutri treba po beli ceesti nositi trebuha za kruhom; Če bi bil bogat trgovec, bi kljub temu, da je Slovenec, lahko kot porotnik sodil o življenju in smrti; če bi imel troje lepih hiš, se mu ne bi bilo treba bati, da bo moral dati svojega sina s štirinajstim letom v tovarno.

Ker je za njegovo življenje odločilno dejstvo, da je delavec, mora biti to dejstvo izhodišče njegovih bojov, njegove organizacije. Stvar ni ta, da se mora organizirati kot Slovenec — ali pa kot katoličan — skupaj s kapitalisti, s svojimi izkoriščevalci, s svojimi naravnimi nasprotniki, in da je v tej organizaciji lahko tudi delavec. Temveč tako je: Organizirati se mora kot delavec, neodvisno, ločeno od svojih nasprotnikov; v svoji delavski organizaciji pa je lahko Slovenec, in če ga je volja, tudi katoličan.

Delavci imajo z vsemi delavci na svetu enake, temeljne, blivstvene interese. Zakoni izkoriščanja učinkujejo na vse delavce enako: izkoriščanje je delavec, naj pripada katerikoli narodnosti. Manj izkoriščani so tisti, ki so bolj organizirani, in narobe. Tako so slovenski delavci večino prav močno izkoriščani, ampak ne zato, ker so Slovenci, temveč zato, ker so slabo organizirani, pa se ne morejo uspešno upirati izkoriščanju. Kjer si ustvarijo močno organizacijo, se to tudi za slovenske delavce kmalu izpremeni.

Ker pa so pogoji izkoriščanja povsod in za vse enaki, je logično, da si morajo vsi izkoriščani, vsi delavci ustvariti enotno armado, da preprečijo medsebojne boje, ki jih morajo slabiti, njihovim nasprotnikom, pa koristiti. Imeti morajo enotno organizacijo, da lahko vodijo skupen boj proti skupnemu sovražniku. Taka organizacija, ki je predvsem delavska, je mednarodna, internacionalna. In nobena druga ne more biti "delavska." Vsako drugo predstavlja druge interese delavskim in s tem ovira delavski boj v prid nasprotnikom, kapitalistom.

Tako je, in zato so prazne marnje, če pripovedujejo nasprotniki, da sovražijo socializem le zato, ker je "prenalo naroden" ali pa "prenalo krščanski." Sovražijo ga zato, ker je edina resnično delavska stranka delavska organizacija, edina, ki ne dela med kapitalisti razlike, edina, ki je kapitalizmu resnično nevarna. In delavci ne vabijo v svoje vrste zato, da bi branili narodnost in vero, ampak zato, da bi ovirali delavski boj in sebi zavarovali privilegije, ki jih uživajo.

UTRINKI.

Iz odbora so izkopili sledeči odborniki: Louis Roehling, Peter Gloeckner in baron Bodenhausen-Degener, ki spadajo med največje kapitaliste v Nemčiji. Vzrok, da so resignirali, je ta, da je profesor Harnack v nekem govoru dne 1. avgusta, ko se je pričela mirovna kampanja, napravil nekaj pikrih opazk o kapitalizmu. V svojem govoru da je vojno, takorekoč povzročil kapitalizem v svojem boju za večje dobičke. "Jaz ne obdolžujem s tem posameznikov je kljub temu, da so ves zaslužili. S tem le obdolžujem ves sistem, ki dovoljuje trgovskemu egoizmu in nenasitljivemu dobičkoželju, da dela po svoje in ne vidi nobenih mej pri svojem počenjanju, celo v tem času ne, ko je vojna..." To je omenjene tri odbornike Narodnega odbora tako zaskrbelo, da so jo pobrisali iz odbora. Profesor Harnack je imel seveda s svojo opazko popolnoma prav; a ravno to je bilo najbolj neprijetno.

Razni dopisniki poročajo, da je Sinn Feingibanje na Trskem vse večje in večje in da postaja ta stranka vedno močnejša. Pravijo, da je usmrčenje Casementa imelo na irski narod velik vpliv. Skoro nihče ni pričakoval, da ga usmrte. Ko je prišla vest, da je bil Casement obesen, ni bilo videti javnega razburjenja na dublinskih ulicah. Vsakdo je novico mirno sprejel. Popolnoma gotovo je, da zdaj v Irski še bolj vre kot je pred vstajo.

Zelo uverljivo je, da se vjavajo ta poročila z resnico. Ko je bil Casement obesen, smo dejali, da ni le smrtna kazen barbarična, ampak da je bila v tem slučaju tudi neumna. Razumtega je tudi vladno delo za Home rule popolnoma zapalo. Nič ni torej čudnega, če tli na Irskem pod pepelom. Revolucionarji imajo pač izkušnje od zadnje vstaje in najbrže ne ponove tedanje napake; ali večno tudi angleška sila ne bo ničnkovala.

ZAJAMČENE PRAVICE.

Sledeče resnice smatramo za jasne in nepotrebne kakšnega dokaza:

Da so vsi ljudje enako rojeni, da so od svojega stvarnika obdarjeni z gotovimi neprodajalnimi pravicami, da spadajo med te življenje, svoboda in stremljenje po sreči, da so za varstvo teh pravic ustanovljene med ljudmi vlade, katerih pravična oblast izvira od pritrtila vladanih, da ima narod vselej, kadar poseže kakšna vladna oblika uničevalno v te končne smotre, pravico, da jo izpremeni ali pa odpravi, ter nastavi novo vladu in jo ustanovi na takih načelih in uredi njeno oblast v takih oblikah, kakor se mu zdi najpoštenje za njegovo varnost in srečo.

Razumnost sicer pravi, da naj se že dolgo obstoječe vlade ne menjajo zaradi malenkostnih ali minoidočih vzrokov, in fako je pokazala izkušnja, da ljudje rajši prenašajo trpljenje, dokler ga je mogoče prenašati, kakor da bi si sami vzeli pravico z uničenim oblik, katerim so se že privadili.

Če pa dokazuje dolga vrsta zlorab in nepravilnih ukrepov, ki gredo neprenehoma za novim predmetom, namen, da se podvrže narod absolutnemu despotizmu, tedaj ima ta pravico, tedaj je njegova dolžnost, da izvrše tako vladu in si napravi nove branike za svojo varnost...

Tako govori glasovita "Izjava neodvisnosti," s katero je prvi kongres združenih kolonij v Ameriki opravičil boj z Anglijo in odpoved pokorsčine angleškemu kralju. Slovesno je bila s tem izrečena pravica ljudstva do revolucije. Izjava je pribila, da je ta pravica večna, neumrljova, neumrljiva.

"Vsi ljudje so enako rojeni. Vsi imajo pravico do življenja, svobode in stremjenja po sreči." Imajo li enako rojeni ljudje dandanes v Ameriki enake pravice? Je li njih življenje zgaotovljeno, uživajo li svobodo, pridejo li do sreče?

Na tisoče ameriških delavcev izgubi svoje življenje v rudnikih, na železnicah, v plavžih itd., ker ni za njihovo varnost dovolj poskrbljeno. Jetika in podobne bolezni pokose stotisoče, ker nimajo denarja za zdravje. Brezposelnost in beda požene neštete v samomor. Njih pravica do življenja je na papirju.

Svoboda delavstva simbolizirajo policijske gorjace, tolpe profesionalnih pretepačev in miličarske strojne puške ob času štrajkov. Svoboda označujejo sodnijske prepovedi, zakoni proti delavcem in absolutizem v kapitalističnih podjetjih.

In kakšna je sreča delavstva, pove statistika plač, ki pripoveduje, da ne zasluži ogromna večina niti toliko, kolikor bi za materialne potrebe zadostovalo.

Varno življenje, svoboda in sreča so večne človeške pravice — pravi izjava ameriške neodvisnosti...

Presenetljive številke.

Ravnokar izdano poročilo American Association za delavsko zakonodajo v New Yorku opozarja občinstvo na presenetljivo dejstvo, da je velika množina bolezni v Združenih državah vzrok, da vsak delavec izgubi devet dni v letu, kar pomeni približno \$500.000 izgube na zaslužku za delavce. Ta letna izguba se da lahko preprečiti, če skušamo preprečiti bolezni. Prvo in najbolj poglavito je, da se popolnoma izčisti čreva. — Vzemite Trinerjevo Ameriško zdravilno grenko vino, ki izčisti črevesje in čreva, ne da bi vas oslabele, ojači črevesje in regulira njegovo delo, poveča tek in drži telo zdravo in čisto. Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino ne vsebuje nobenih kemikalij, temveč je izdelano iz grenkih zelišč, ki imajo veliko zdravstveno moč, in čistega rdečega vina, katero radi tega nikoli ne razdraži tudi najbolj občutljivega črevesja. Cena \$1.00. V lekarnah.

Trinerjev Liniment je izvrstno zdravilo za zunanjo rabo, pravi pravko po kakovosti. Pri reumatizmu, nevralgiji, oteklinah, zvinitenju, itd. da hitro odprmoč. Cena 2 in 50c v lekarnah. Po pošti 35 in 60c. Jos. Triner, izdelovalnik kemik, 1333—1339 S. Ashland Ave., Chicago, Ill.

(Advertisement.)

DOPIS.

DETROIT, MICH.

Nekaterim je težko razumeti socializem in kaj da isti hoče. Tudi jaz sem bil enkrat nasprotnik socializma, ko sem pa začel čitati razne knjige in časopise različnih strank, sem pa kmalu spoznal kdo da ima prav. Ni res, da bi morali eni vedno delati, drugi pa vedno praznovati. Take razmere so v družbi le toliko časa mnogoče, dokler jih delavstvo ponižno trpi. Izhod iz tega položaja je jasen, in to so strokovna in socialistična politična organizacija. Ni dovolj ako delavce misli, da če je v podporni organizaciji, da je s tem že dovolj. Organiziranim socialistom se smejo prištevati edinole tisti, kateri so člani socialističnih klubov.

Dne 24. septembra se je vršila Slovenska demonstracija v Detroitu. Namen ji je bil, da se obsodi avstrijsko vlado in za pomoč srbskemu rdečemu križu. Nihče bi ne mogel biti proti Angliji, Franciji, Rusiji, Italiji itd. — ako bi isti bili v resnici za svobodo malih narodov. Ampak pokazali od sedaj še niso, da je to resnica, ravnotako, kakor ni tega pokazala Avstrija in Nemčija.

Niti ena država na svetu do danes še ni za svobodo malih narodov iz prepričanja, ravnotako kakor tudi kapitalisti nobene države na svetu niso za enakopravnost delavskega razreda s privilegijami, katere uživa razred kapitalistov.

Boj naroda pomeni boj delavcev. Pretežna večina vsacega naroda je proletarec. Ako ta pretežna narodna masa ne pozna svojega sovražnika, potem je to krivda sistema, kateri ga napačno vzgaja. Le inteligentni narod proletarec bo izvojeval zadnjo bitko za narodno in ogospodarsko neodvisnost med delavstvom in kapitalizmom.

A. F.

RESOLUCIJA

sprejta na 10tem glavnem zborovanju Jugoslovanske Katoliške Jednote v Eveleth, Minn. glede združitve vseh slovenskih jednot v eno veliko in močno organizacijo.

Ker spoznavamo velike koristi in dobrote katere bi uživali če bi bili združeni v eno veliko in močno organizacijo, in ker bi s tem pridobili veliko večji vpliv in kredit v Slovenski in tujski javnosti v Ameriki, zatoraj bodi tem potom

SKLENJENO: Da je Jugoslovanska Katoliška Jednota privolila se združiti z vsemi drugimi Jednotami, Zvezami in Samostojni Društvi, pod sledečimi pogoji:

1. Da se naredi popolnoma novo ime, katero bi vsebovalo namen in pomen organizacije, kakor na primer, "SLOVANSKA PODPORNJA JEDNOTA." (SLAVIC BENEVOLENT UNION.) ali kaj sličnega, ime katero bi se lepo glasilo v Slovensčini in Angleščini.

2. Da se najme en strokovnjak, kateri bi prečeni vse certifikate organizacij, katere so pri volji se združiti in dognal solventnost istih. Stroške tega strokovnjaka naj bi plačale vse prizadete organizacije po številu njih članov.

3. Da bi vsaka organizacija, ki bi bila pri volji se združiti izvolila ne manj kakor tri sposobne člane, ki bi korespondirali med seboj, ali se pa sešli v enem mestu v sredi Zj. dr., kateri bi osnovali načrt s pomočjo strokovnjaka, ki bi iznašel stanje vseh Jednot, tako da lahko dobimo Charter v vseh državah.

4. Da se razpiše glasovanje na vse člane dotičnih jednot v katerem naj bi bil prijavljen popoln načrt združitve, kakor tudi vse druge ugodnosti ki bi izvirale iz tega združenja. Pred glasovanjem pa naj se da 6 mesecev časa za razmotrivanje, v katerem naj člani izrazijo svoje mnenje.

5. Da se stavi točka v pravila, katere se ne bi smela premeniti dokler ne glasuje zanj tri četrtina vsa članstva. Točka, ki bi jamčila popolno svobodo verskega in političnega prepričanja, točka ki bi preprečila razmotrivanje ali propagiranje socializma, kaotičizma, ateizma in sploh — vsake verske ali politične skupine.

6. Da se postavi taka nova organizacija na popolnoma trgovsko podlago, v smislu fraternaliz-

ma in bratstva, na podlago patriotizma in narodnega zavedanja, izobrazbe in napredka, po principu: "Vsi za enega, eden za vse."

7. Da se objavi ta resolucija v vseh slovenskih listih v Ameriki.

LISTU V PODPORO.

John Cehesnik, Niles, O. 50c. — Toni Simsončič, Warren, O. 30c. — Louis Zakrajšek, Farrel, Pa. 25c. — Anton Nikolč 20c. in Joe. Nibo 20c. oba v Struthers, O. — Jos. Franceskin, Cleveland, O. 25c. — Neimenovan, Herminie, Pa. 25c. — Jos. F. Dugar, Collinwood, Ohio, 50c. Ptg. — Andrej Roblek, Oregon City, Oreg. 50c. — Anton Oblak, Pullman, Ill. 50c. — Skupaj \$3.45. Zadnji izkaz \$398.05. Vsega do danes \$401.50.

ZA STRAJKARJE V OGLESBY, ILL.

Društvo "Združeni Balkan" št. 68 S. D. P. Z. v Clinton, Indiana \$4.55c. Društvo "Jutarnja Zarya" št. 29 S. D. P. Z. v Meadow Lands, Pa. \$2.95c. Social. klub št. 73 v Red Lodge, Mont. \$2.75c. Današnji izkaz \$10.25. — Prejšnji izkaz \$113.81c. — Prejel ček od upravnika Proletarca za Waukegan, Ill. za \$36.62. — Vsega do danes prejeli \$160.68c.

Joseph Meglič.

NAROČNIKOM DRUŽINSKEGA KOLEDARJA.

Naš "Koledar" se ni izšel. Nekaj zamude je v tiskarni, nekaj pa v tem, ker uredniki ni v Chicagu. Naročila se seveda sprejemajo. Kdor ga bo preje naročil, ga bo tudi prej dobil. Vse stroške, pa naj si postaja ali pa ekspres, plačamo mi v Chicagu. Ker so pri večjih naročilih manjši stroški, smo tudi po tem določili cene, katere so sledeče: Od 1 do 10 kol. stane 50c. komad. Od 10—50 je 57c. komad. Od 50—100 je cena 45c. od 100 in dalje pa 40c. komad. Socialistični klubi, zastopniki Proletarca, kakor tudi uradniki različnih podpornih društev, dobe na kredit, vsi drugi morajo pa plačati koledarje v naprej.

Stranka

KLUBOM J. S. Z. NA ZNANJE. V kratkem dobe klubi glasovnice za glasovanje o pravilih, ki jih je sprejel naš III. zbor. Vsa navodila, bo najti na glasovnici.

Zapisnik zbora se je bil vsled zadržkov, ki so jih imeli zapisničarji, zakasnil, in sedaj nima več smisla priobčevati ga v listih, pač pa izide tiskan v formi letaka in ga bo dobil vsak klub določeno število. — To naj vzamejo klubi na znanje. Tajništvo J. S. Z.

West Newton, Pa.

Socialistični klub št. 32 J. S. Z. v West Newton, Collinsburgh, Pa. priredi v soboto dne 14. oktobra plesno veselico z vinsko trgatvijo v dvorani Teodora Kotiča. Začetek ob 7. zvečer.

Spored veselice: Od 7. do 8. nastop raznih govornikov, od 8. naprej se vrši vinska trgatva in ples.

Ker je čisti dobiček namenjen v svrhu volilne kampanje, vabimo vse društvo v okolici in klube ter občinstvo, da nas kolikor je mogoče v polnem številu poseti. Da se pa razumemo: Čisti dobiček veselice gre za korist volilne kampanje. Pa ne po načinu, karšen je v navadi pri kapitalističnih strankah, za cigare in upijanljivo godbo, da volijo za njih kandidata.

Sklad za volilno kampanjo bomo porabili na ta način, da pomnožimo in razširimo socialistično literaturo, ki kaže boljše pot v bodočnost človeškega življenja, ki pa ne obljubuje nič nemogočega in nedosežnega.

Na svidenje torej dne 14. okt. S socialističnim pozdravom Jos. Zorko, tajnik.

O glasovanju pravil J. S. Z.

Glasovnice o pravilih J. S. Z. so razposlane.

Pri glasovanju naj člani pazijo, da bodo prav glasovali pri členu 9 točki 37, kjer je priziv manjšine. Kdor glasuje za prvo Da, mora glasovati za drugo Ne, in obratno, sicer bi bilo glasovanje za to točko ne pravilno.

Tajništvo J. S. Z.

Conemaugh, Pa.

Člani soc. kluba št. 5 so sklenili v bodoče opdržavati po dve seji

na mesec, in sicer vsak prvi in tretji torek v mesecu. Začetek seje ob pol osmih zvečer v navadnih prostorih. Ker smo ravno pred volitvami, je dolžnost članov, da se seji polnoštevilno udeležijo.

Nadalje še obveščajo vsi Slovenci, posebno tiste, ki so državljani, da se bosta pred volitvami vršila dva javna shoda, na katerih se bo razmotrivalo o političnih strankah, njih kandidatih in platformah. Shoda bosta drugo in četrto nedeljo v mesecu oktobru v Slov. izob. domu na Franklin Boro. Začetek shodov bo ob dveh popoldan. Obenem se bo tudi pojasnilo, kdo more voliti.

F. Podboj, tajnik.

VAŽNO ZA CHICAGO.

Ali ste se že vpisali v volilni register? Če se še niste, je to zadnji čas dne 17. oktobra. Storite to, kajti sicer je vaš glas izgubljen!

Tajništvo J. S. Z.

naznanja, da s prvim novembrom odpade izvanredni assesment po 5c. na člana za pokritje stroškov kongresa J. S. Z. za mesec november je toraj članarina 5c. manj.

NAZNANILO IN OBVESTILO.

Moon Run, Pa.

Vsi Slovenci v tej naselbini so uljudno vabljeni, da se udeležijo ustanovne seje socialističnega kluba, katere se vrši dne 22. oktobra v dvorani "Barbare" točno ob deveti uri popoldan. Vsakdo bo imel priložnost v izražanju mnenja za, ali pa proti.

Sklicatelj:

Joseph Seme.

Mihael Klenovšek in

John Lipovšek.

CLEVELAND.

Kakor je bilo že poročano v "Proletarcu" je priredil slov. soc. klub št. 27 v Cleveland, O. kontest za nove naročnike. Sodrugi so bili mnenja, da samo "Podpora listu" ne zadošča. Proletarec rabi naročnikov, čitateljev.

Kontest je trajal nekoliko nad dva meseca in se ga je vdeležilo 9 sodrugov. Da se ji agitacija bolj razvila smo razpisali male nagrade, katere naj bi bile kontestan- tovm v spomin.

Nagrade so bile sledeče:

1. Cekin za \$5.00.
2. Lepo vezana knjiga "Mati" in "Watch Fob" s soc. znakom.
3. Lepo vezana knjiga "Mati" in "Cuff Links" s soc. znakom.
4. Obesek k verižici s soc. znakom.
5. Obesek k verižici s soc. znakom.
6. Lepo vezana knjiga "Jungle."
7. Lepo vezana knjiga "Jungle."

Knjigo smo prejeli od Jug. del. tiskovne družbe in Chicago. Zlatino pa iz National Office, Soc. Party.

Stanje kontestantov je sledeče:

Ime	St. naroč.	Syeta
Frank Miksha	34	4200
Edward Bransel	23	3100
Jos. Franceskin	24	2700
Leo. Polshak	20	2400
Louis Pechenko	14	1800
Aug. Orel	6	800
And. Robieh	5	700
Fr. Cepirlo	2	200
Fr. Urbas	1	100
Skupaj	130	naročnikov

Polletni naročnik šteje sto, celoletno pa dvesto.

Sodrugi, to je delo za socializem. In to delo je mogoče v vsaki naselbini. Ako ni mogoče pridobiti 100 novih naročnikov dobite jih 50 ali 25 ali 10. Časopis je naše najmočnejše orodje. Nabiranje naročnikov za naš časopis najvažnejši del naše agitacije.

M. Petrovich, taj.

Slov. soc. klub št. 27.

Cleveland.

Članom slov. soc. kluba št. 27.

V nedeljo, dne 15. oktobra, ob 7. uri zjutraj se vrši raznašanje letakov v 23. wardi. Vsi sodrugi, kateri so se javili za raznašanje, in drugi kateri želijo pomagati, naj pridejo ob zgoraj naznačeni uri v klubove prostore, kjer dobijo letake pripravljene.

M. Petrovich, taj.

VAŽNO ZA CHICAGO.

Ali ste se že vpisali v volilni register? Če se še niste, je to zadnji čas dne 17. oktobra. Storite to, kajti sicer je vaš glas izgubljen!

Kateri naseljenci lahko volijo v državi Kansas.

1. Naseljenci, ki so rojeni izven Zed. držav in imajo državljansko pravico ali drugi popir; njih žene in otroci, stari čez 21 let in so bili vzgojeni v državi ter bili v preteklih toliko časa, kolikor zahteva volilni zakon.

2. Naseljenci, ki imajo prvi popir, izdan pred 27. septembrom 1906. Ne morejo pa voliti v tem slučaju njih žene, ne glede kje so bile rojene.

3. Vsak, rojen v Zed. državah od vnanjih staršev, lahko voli, če ni živel nikdar izven meje Zed. držav; dotični se namreč smatra amer. državljanom tudi če tarsi niso bili ameriški državljani.

4. V slučaju, da je prvi popir izdan po 27. septembru 1906, in je sedaj več nego sedem let star in na podlagi tega ni bil izdan drugi popir, niti ni na distriktnemu sodnijskemu uradu nobene prošnje zanj, je ta popir ne veljaven in dotični, ki ga ima, ne more voliti. Take osebe lahko naredi vsak čas pred volitvami novo izjavo za državljanstvo, in nato lahko volijo. To izjavo je storiti v sodnijskem uradu distriktnega klerka v Girardu ali pa v Pittsburghu in se plača zato \$1.

5. Prvi popir, ki je izdan pred 27. septembrom 1906 leta, distriktni urad sprejme in je zadosten za vložitev prošnje za državljanstvo, med tem ko je drugi, ki je izdan po temu datumu, ne veljaven.

Zakon države Kansas priznava sledeče za volilce:

1. Ameriške državljane;
2. osebe rojene izven Zed. držav, ki so vložile prošnja za državljanstvo, kakor zahteva zakon Zed. držav s ozirom na naturalizacijo.

6. V slučaju, da žili kdo voliti in je do tega opravičen, kakor je go- ri navedeno, pa mu je ta pravica odtegnjena ali je oviran, naj zahteva, da se mu da prilika zaprisege, nakar naj odgovori na vprašanja, ki se nanašajo na zakon. Če se mu volitev in naj zahteva, da se mu volitev dovoli. Če volilce neče odgovarjati na vprašanja, ki so tiskana v zakoniku za volitve, lahko sodniki volitev odreko. Za krivdo prisega, z namenom da bi glasoval, je lahko vsakdo kaznovan. Uradnik za volitve, ki namenoma neče dovoliti volilec vdeležbo volitev, je istotako podvržen kazni.

J. S. Z. klubom na znanje.

Za mesec november bodo mesečni prispevki za J. S. Z. zopet po starem, 20c od člana, ker potече z oktobrom desetmesečni rok za zbiranje fonda za pokritje stroškov III. zborovanja. Tajniki klubov naj to vzamejo na znanje.

Tajništvo J. S. Z.

SEJA EKSEKUTIVE J. S. Z. DNE 2. SEPTEMBRA 1916.

Navzoči so: Suša, Petrich, Zikič, Dubravac, Šavs, Godina in Polovina. Predseduje Suša, Zapisnik vodi Polovina. — Zapisnik zadnje seje se pre- ita in sprejme.

Prečita se dopis kluba št. 22, ki apelira, da bi zveza poslala v strajkovni okraj v Minnesoto govornika, ki bi govoril slučajno slovenski in hrvaško-srbsko. Ker v tem času ni nobenega govornika na razpolago, se zaključ, da si govornika sami preskrbe. Zveza pa da iz blaginje \$50.00. To se poroca klubu.

Prečita se list kluba št. 9, v Milwaukee, ki sugerira, da bi pozvala Zveza iz starega kraja srpskega govornika ki bi obdrževal predavanja. To se vzame na znanje in počaka, da se konča vojna.

Čita se dopis kluba št. 92, ki upravlja, kaj je z zapisnikom III. zbora. Ker je že pozno da bi se zapisnik objavil v glasilih, se zaključ, da se zapisnik izda v letaku in razpošlje v tej formi klubom, tako da dobi vsak član en iztis.

Tajnik Petrich poroča, da se je prijavil nov klub z 19 timi člani v Sublet, Wyo. Rednih znakov je bilo razpečanih v mesecu avgustu 1882, izjemnih 20 in 78 dualnih. To se vzame na znanje.

Dalje poroča, da želi organizacija št. 165, v Whiting, Ind., govornika; istotako želi govornika organizacija št. 53 v Gary, Ind. Za te shode se prostovoljno oglašajo: Polovina.

Sodr. Zikič vprašuje, zakaj ni v Proletarcu izšla resolucija o militarizmu, ki jo je sprejel naš zbor. Tajnik Petrich pravi, da jo je nameral uradnik Proletarca tiskati v zapisniku. Ker se sedaj zapisnik ne tiska v glasilih, bo ukrenil urednik gotovo drugače. Pravi da je škoda, da nista urednika nazveča, ker bi se bilo treba pogovoriti tudi radi ene spomenice, ki jo je poslala Zveza mednarodnemu socialističnemu kongresu v neutralni državi. To spomenico je prinesel samo Proletarec, ne pa Radnička Straža.

Urediti bi bilo treba pravi-tudito. Sodr. Zikič je mnenja, da bi bilo tiskanje one spomenice samo ponavljanje one- ga, kar se je že reklo v spomenici, ki je bila poslana kongresu Zed. držav.

Petrich pravi da je začetek in konec spomenice predelan. Iz njenega uvoda in konca-pravi se zrcali naše stališče, ki ga zavzemamo v internacionalni z ozirom na narodnostna vprašanja. Zato je mnenja, da se spomenica tiska tudi v Straži v celoti. Predlog, da se tiska v Proletarcu resolucija o mili-

KAKI IZBORNI LINIMENT

ima veliko število uporab v vsaki hiši. Nikoli ne padeče dan ne da bi ga kak član imel pri- liko rabiti.

Severa's Gothard Oil

(Severovo Gothardsko Olje) je taki liniment ter se že rabi preteklih 35 let. Izkazal je svojo vrednost pri zdravljenju

REVMATIZMA, NEVRALGIJE, IZVINJENJ, OTOLKLJAVEJ, OTEKLIN, OTEKLIH ŽLEZ, OKORELIH SKLEPOV IN MIŠIC, KRČEV, BOLEČIN IN BOLESTI.

Cena 25 in 50 centov.

Čitate sledeče pismo: "Severovo Gothardsko Olje se je izkazalo zelo uspešno. Moja žena je imela hude bolečine v nogah toda po rahljenju Severovega Gothardskega Olja so bolečine postale manj hude in ko je porabila pol steklenice, so bolečine popolnoma izginile."

John Mikulastik, Rfd. No. 1, Box 96, Iron Mountain, Mich.

Kupite Severovo Pripravko v lekarnah. Ako jih ne morete dobiti, naročite jih od nas. Zavržite nadomestivo.

W. F. SEVERA CO., Cedar Rapids, Iowa.

ZA IZOBRAZBO.

Razširite svoje znanje! Poučite se o socializmu! Razvedrite si duha! "Proletarec" ima v svoji književni zalogi sledeče knjige in brošure. Pošljite naročilo še danes:

Maksim Gorki: Mati, mehka verba		\$1.00
Upton Sinclair (poslov. Jos. Zavertnik in Iv. Kaker): Džungel. Povest iz čičaskih klavnic		.75
Enrico Ferri: Socializem in moderna veda		.50
Proletariat		.10
Etbin Kristian: Nevarni socializem		.10
Kdo uničuje proizvajanje v malem		.10
Socializem		.10
Socialistična knjižnica, 2 zvezka in "Naša bogatstva"		.10
Kapitalistični razred		.10
Vojna in socialna demokracija		.15
Prof. Wahnund (poslov. A. Kristan): Katoliško svetovno naziranje in svobodna znanost		.25
O konsumnih društvih		.10
Zadružna prodajalna ali konsum		.05
Kako je lep vojaški stan. (Poljudne zbirke "Več luči" 6. snopč.)		.10
Katoliška cerkev in socializem		.10
Spoved papeža Aleksandra		.10

Vse te knjige in brošure pošljemo poštne prosto.

PROLETAREC.

4008 W. 31st St.

CHICAGO, ILLINOIS.

Vabilo na veselico in vinsko trgatvo,

katero priredi

slov. pevsko in izobraževalno dr. "Bled"

V POLJSKI DVORANI NA MARTIN'S ALLEY V CONEMAUGH, PA. V SOBOTO ZVEČER, DNE 14. OKTOBRA.

Ker je to prva prireditev te vrste v Conemaugh, Pa., zato se nudi rojakom lepa prilika, da se na ta večer razvedrejo in razvedrijo. — Za dobro pijačo in tečno jed bo obilno preskrbljeno.

Začetek ob 1/8 h. zvečer.—Vstopnina 25c; dame proste.

K obilni udeležbi vabi

ODBOR.

Vabilo na vinsko trgatvo,

katero priredi

Jugoslovanski socialistični klub št. 67 v Springfield, Ill.,

DNE 21. OKTOBRA ZVEČER PRI SODRUGU MARTIN JONTES, 1123 E. WASHINGTON ST.

Uljudno vabimo vse občinstvo iz Springfielda in okolice, da se naše veselice blagovolijo udeležiti. Ne bo Vam žal. Zabava izborna. Grogolja na koše!

Na svidenje 21. oktobra zvečer!

ODBOR.

tarizmu in v Radnički Straži spomenica, sprejet.

Sodr. Bitanc, član odbora za gradbo Doma izjavlja, da ne more podati načrta o gradbi Doma tako dolgo, dokler odbor ne sliši mnenja slov. sodrugov. Do današnje-pravi-še niso poslali svojega zastopnika. Ko dobi odbor prijavo zastopnika, se vrši ponovno seja.

M. POLOVINA, t. č. zapisnikar.

Ako čitaš Proletarca, pa spo- znaš, da je dober list in te zanima, tedaj ga pokaži še tovarišu in mu ga priporoči, da bo tudi on to izve- del, kar izveš ti in se naučil, česar se učiš ti. To bo duševni dobiček zate in zanj.

VAŽNO ZA CHICAGO.

Ali ste se že vpisali v volilni register? Če se še niste, je to zadnji čas dne 17. oktobra. Storite to, kajti sicer je vaš glas izgubljen!

Ivan Cankar:

ONEMELOST.

Žalostne in dolge so zdaj noči, meni in tebi; od večera do polnoči grenke misli, od polnoči do jutra puste blodnje.

Zadnjič se mi je tole sanjalo: Zagoden sem bil med ljudmi, ki so se gnetli na velikem, ograjenem prostoru, podobnem ovčji staji; nisem razločil, ali je bilo nad nami nizko, sivo nebo, ali je bila streha od rosnega jekla; vzdih je bil gost in strupen, kakor mlaka.

Brez števila ljudi je bilo, glava ob glavi; lice ob licu; poznal sem vse. Ne po imenih, le napoln po obrazih, toda videl sem jih vse že nekoč, kjerkoli. Bili so otroci, mladeniči in stari, moški in ženske; gnetli so se in prerivali vsekrizem in vseprek, kakor raki v jerbasu. Iz daljnih in bližnjih pokrajin in krajev so se bili zbrali na tem tistem semnju brez šatorov, brez kramarjev, mešetarjev in kupcev; videl sem kmete izpod Grintovega in izpod Nanosa, od Zile, od Savinje in od Krke, iz Prekmurja in iz Vipavščine, s Posavja in z blagoslovljene ljubljanske ravni.

Razločil sem jih po nošnji, po laseh in čeljustih in posebno po očeh. Mrzlo in mrko je gledal rjavi človek izpod Nanosa, zamišljen je bil oni od Zile, kakor da nikjer ni domač, živo je pomežikal sejar od Krke, nemarno se je smehljaj ljubljaneč. Med kmeti in kmetiči, hlapeci in deklami, trškihi branjeveci, vozniki, čevljarji, kovači, potepuhi, berači, tatovi in drugim ljudstvom je bila posejana duhovna in posvetna gospoda: rejni župniki, tenki kaplani, cesarski in deželni pisarji, davkarji in daerjari, čemerni učitelji in veliko število zakrknjenih birčev.

Vsa ta pisana in črna množica je molčala. Zares, še drsajočega, pritaženega koraka ni bilo čuti, še diha, ne vzdihne ne iz teh tisočevih teles, ki so se prerivala, gnetla in dašila brez glasu.

Tišina je bila toliko, da je sama sebe slišala; še glas trobente angeljeve v dolini Jozafat bi ne bil tako strašen.

Spočetka se mi je zdelo, da molči ta semanja množica le v skrbljivem, nemirnem pričakovanju in da ne občuti posebnega strahu, tudi ne utrujenosti, ne lakote in ne žeje. Oči so srepele napeto, ustnice so bile tenke in stisnjene, izpod njih so štrbele trde čeljusti; malokdaj se je drug ozrl na drugega in še takrat je bil pogled nagel in nezaupljiv.

Treba je bilo, vsa znamenja so pričala, vsaka žila pod kožo je koprnela, da se takoj, nemudoma, še ta hip zgodi nekaj silnega, nadvse

pomembnega. Kaj pa da bi tisto bilo, ni vedel nihče med njimi. Priti je moralo, na vsak način, — karkoli, čeprav neznana strahota, smrt in vesoljni konec.

Ziveli so vsi edinole v tem pričakovanju, za nobeno drugo stvar in misel ne; polastilo se jih je popolnoma, čisto popilo jih je, tako da ni bilo kraja več ne za ljubezen, ne za sovraštvo, ne za čednost in ne za greh, kakor da so bili od rojstva ustvarjeni za to edino uro, za dogodek, ki je blizu.

Oči, ki so gledale nemirno, so se širile čeznaturno, so kazale golo belino; tenke ustnice so bledele; to je bil strah, pričakovanja temni sin. Gibanje, razmikanje in druženje ni ponehalo ne za trenotek; veter je zibal žito na polju, klasje se je priklanjalo in dvigalo v dolgih valovih. Ali ni eden med vsemi se ni ganil s svojega mesta, že za ped ne.

Bilo je beganje brez korakov, prerehanje brez besed, vpitje brez glasu. K tlor so bili prikovani, drug na drugega priklenjeni, in vendar so hodili zasopljivi, brez nehanja, kakor oslepi, obtopeli sužnji, ki v večnem kolobarju kalajo vodo iz gospodovega vodnjaka. Videl sem, kako so črno zatekale oči, kako so se nabirale rdeče pene kraj ust; to je bila groza, ki strni brez besed, brez misli in duše, — in ne ve, kam strmi.

Ce je v pričakovanju in v grozi kakšna misel, je ena sama: da bi se bilo, da bi se zgodilo, pa bo, in se zgodi karkoli. Ce je kakšna želja, je le ena: storiti, stopiti, prijeti, hiteti nasproti — kam? — kamorkoli! Ne miru! — Oči bi rade gledale, bi spoznale, same bodo planile iz jam! Roka bi udarila, zgrabila, pa če zgrabi samo smrt za golo čeljust!

Saj smrt je le ena in je božja, pričakovanje pa je tisoč krivičnih smrti. Odprite se, vrata, prikaži se, sodba; strašnejša nisi od strahu!

Daljši in višji so bili valovi, ki jih je gural vihar preko mračnega polja.

Kakor za kazen in v zasmeh se je tedaj sodba sama zapisala na ta lica, spačena od groze; in strašnejša je bila od strahu.

Zares, to brezštevilo množico je prešinil trepet in slo je od srca do srca: hodi zaklet in pričakovanju, v strahu zaklet in v večni onemelosti. Uteči haš hotel, pa ne boš vedel kam, tudi nog ne boš ganil! Zavpil bi rad v svoji bolečini, pa ti bo grlo zadrženo; in če bi zavpil, bi te nihče ne čul; prosil bi rad v svojem ponižanju, pa ne boš vedel koga, in če bi prosil, bi te nihče ne ušljal; umrl bi rad, lačnemu in žejnemu ti bo smrt bolj zaželjena od jedi in pičaje; toda ne boš umrl, temveč umiral boš vsak trenotek in brez

konca; živel boš neživ, sam sebi v sramoto in gnus, plamen brez gorkote, beseda brez glasu, telo brez duše!

Tako je bilo zapisano na okamenelih licih, v nastezaj odprtih očeh.

Takrat so planile od vseh strani proti visoki ograji bežne senice — njih duše so bile; plezale so kvisku, lovile se, grabile z dolgimi rokami, padale so, nobena ni prišla do vrha; in telesa so bila ukovana k tlom, živa neživa.

Krik neznane bolesti je presunil tišino, krik iz prsi mojih lastnih; in ničesar ni bilo več.

Oj, žalostne in dolge so zdaj noči, meni in tebi! —

ROJAKOM NA ZNANJE.

Centenim rojakom v Chicagu, Waukeganu, Kenoshi in Milwaukee naznanjam, da sem prevzel dobroznano gostilno Jazbec in Omahne, bivši Martin Potokarjev Place, na 1625 S. Racine Ave., ter se jim priporočam za ožljivi obisk. Točil bodem najzibornejša pijačja ter vsakemu kar najbolje postregel.

JOE PITT

Jos. Pungertič ali po domače Skut
1625 S. Racine Ave., Chicago, Ill.
Telephone Canal 3014

Central Hotel
Conemaugh, Pa.

Fred. Mosebarger,
LASTNIK.

Ako želiš čitati najnovejšo in dobre novice, potem se naroči na "Milwaukee Leader" največji socialistični dnevnik vzhodno od mesta New York. Stane 25c na mesec. Milwaukee, Wis.

Ena najboljših socialističnih revij v angleškem jeziku v Ameriki je: "INTERNATIONAL SOCIALIST REVIEW." — Izhaja mesečno in stane \$1.00 na leto. — Naslov: Int. Soc. Review, 341 E Ohio St., Chicago, Ill.

Izvirno potrdilo
(ORIGINAL RECEIPT)

ki nam ga pošlje poštni urad iz starega kraja, priča vsakemu, da je denar poslan naslovniku, bil izplačan. Potrdilo je podpisano od osebe, ki ste ji poslali denar in ko ga mi dobimo sem, ga hranimo za to, da se lahko vsak pošiljalec sam prepriča o prejemu poslane vsote.

Cene po dnevnem kurzu.

ZA DENAR JAMČIMO V VSAKEM SLUČAJU!
Prebitek, Glavnica in Hranilne vloge \$6,000,000.00.
Pišite nam v vašem materinskem jeziku na

KASPAR STATE BANK
1900 BLUE ISLAND AVENUE, CHICAGO, ILLINOIS.

Dr. Richter's
Pain Expeller

za revmatične bolečine, za bolečino otrplosti, kile, pov in mišle.

Pravi se dobi le zavrtku, kot van knže ta slika. Ne vzemite ga, akc nima na zavrtku naše tržne znamke s šidro.

25 in 50 centov v vseh lekarnah, ali pa naročite si se ravnost od

F. Ad. Richter & Co.
74-80 Washington Street,
New York, N. Y.

MODERNA KNIGOVESNICA

Okusno, hitro in zračno dala za privatnike in društva. Sprejemo namo naročila tudi izven mesta. Imamo moderne stroje. Niska cene in poštena postrežba.

BRATJE HOLAN,
1633 Blue Island Ave.,
Chicago, W.

CARL STROVER
Attorney at Law

Zastopa na vseh sodiščih.
Specialist za tožbe v odškodninskih zadevah.
St. sobe 1009
133 W. WASHINGTON STREET
CHICAGO, ILL.
Telefon: Main 3959

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.

Zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik.
Zdravniška preiskava brezplačno — pti. Kati je le zdravila 1924 Blue Island Ave., Chicago. Ureduje od 1 do 3 p. pol.; od 7 do 9 zvečer. Isten Chicag široki bolniki naj pišejo slovenske.

Moderno urejena gostilna
VILLAGE INN
s prostranim vrtem za izlete
MARTIN POTOKAR,
Ogden Ave., blizu cestno železnice
ake postaje, Lyons, Ill.
Telefonska števil.: 224 m.

James F. Stepina,
predsednik.
Christian R. Walleck,
I. podpreds.
Emanuel Beranek,
II. podpreds.
Adolf J. Krassa,
blagajnik.

Ravnateljjski odbor

Michael Zimmer, namestnik
Emanuel Beranek
Dr. Anton Blanki
John Fucik
A. V. Geringer
John C. Kraus
Ernest Kunde
James F. Stepina
C. R. Walleck

Ameriška Državna Banka

1825-27 Blue Island Avenue, blizo 18-ste ulice,
CHICAGO, ILL.

Glavnica in prebitek . . . \$500,000.00

ODPRTO: Pondeljek in v četrtek do 8½ zvečer
vse druge dneve pa do 5½ popoldan

Pošiljamo denar v stari kraj brzo in točno.

POZOR!

Zaradi nepričakovane naglega dviganja in nestalnosti kronske vrednosti, nemogoče je določiti stalno ceno, ali vse naše cene bodo računane po najnižjem dnevnem kurzu. Uprašajte ali pišite po cene.

Obsežni denarni premet in nizke cene. Vse pošiljatve garantirane.

Direktna zveza s Prvo Hrvatsko hranilnico in posojilnico v Zagrebu in njenimi podružnicami.

Pošiljamo denar vojnim vjetnikom v Srbijo, Rusijo, Angleško in Francosko.

Govorimo vse slovanske jezike.

Naivečja slovanska tiskarna v Ameriki je

Narodna Tiskarna

2146-50 Blue Island Avenue, Chicago, Ill.

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društvo in trgovce. "PROLETAREC" se tiska v naši tiskarni

KADAR potrebujete društvene potreščine kot zastave, kape, regalice, uniforme, pečate in vse drugo obrnite se na svojega rojaka

F. KERŽE CO.,
2711 South Millard Avenue.
CHICAGO, ILL.

Cenike prejmete zastoj.

Vse delo garantirano.

Edini slovenski pogrebnik

MARTIN BARETINČIČ

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

NOVA IZBIRA, NOVE CENE!

Slovenskih grafofonskih ploč imam v zalogi le še par sto. Naročite, dokler ni prepozno! Tudi nekaj zlatnine še imam. Požurite se, dokler mi zaloga ne poide!

Anton J. Terbovec,
P. O. Box 1 Cicero, Ill.

LOUIS RABSEI

moderno urejen salon
44 460 GRAND AVE., KENOSHA, WIS.
Telefon 1199

SLOVENC!

pristopajte k

SLOVENSKI NARODNI PODPORN JEDNOTI.

Zavarujete se lahko za \$1.00, \$2.00 ali \$3.00 dnevne bolniške podpore in za \$150, \$600, \$1,000 ali \$1,500 posmrtnine.

Pišite za pojasnila glede ustanovitve novih društev gl. tajniku Johnu Verderbar, 2078 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Ne igray se z zdravjem!

Zdravje je več vredno ko bogastvo. Ako se počutiš dobro, nikar ne spravljaj v nevarnost svojega zdravja s tem, da poskušaš raznovrstne alkoholne grenčice, ki ne oslabijo samo krvi, marveč več ali manj uničujejo krvne celice. Kri je takorek reka, ki ti daje dragoceno življenje. Ona se pretoka po arterijah in prinasa hrano vsaki posamezni celici in okrepuje vse telo. Istovestno odstranja nepotrebne snovi, ki se prehitro zbirajo, in pokončuje raznovrstne bacile. Radi tega se treba ogibati vsega, kar bi oslabiljevalo in storilo nezmožne krvne celice. Edinole silna, močna krvna telesa so sposobna, da izvršujejo namen, ki ga imajo, namreč: Ohranjevati in varovati. Čisto naravno vino jim nikakor ne škoduje. "Ono okrepuje živčni sistem in usposablja telo, da izvršuje svoje glavne namene", pravi dr. Armand Gauthier, član francoskega zavoda, v svojem predavanju, ki ga je imel pred zdravniško komisijo v Parizu.

Trinerjev Ameriški Elik sir
iz Grenkega Vina.

To sredstvo, s kojim se nobeno primerjati ne da, je sestavljeno iz rastlin, korenin, ki so priznane zdravniške vrednosti, in iz naravnega, čistega, popolnoma zrelega vina. Nima nikakih kemikalij ali strupov. Pospejuje prebavo, okrepuje organe, jih oživlja in daje moč živcem. Pomaga pri

ZAPEKI
VETROVIH
NAPENJANJU
GLAVOBOLU

NERVOZNOSTI
SLABOKRVNOSTI
POMANJKANJU ENERGIJE
SPLOŠNI SLABOSTI

hitro in sigurno. Odloči kratkoma vse ponaredbe, ki žro samo denar! Naše aneelo je, da izgotovimo sredstvo, ki je dobro, ki pomaga — in naša cena ostane — naj se cene trarin, posebno vina, še tako dvigajo — vedno iste: \$1.00. — PRI VSEH DRUGISTIH.

Sedanjí letni čas pripelje seboj raznovrstna nezaželjena goste, posebno revmatizem in avralgijo. Ali ves, kako jih sprejeti? Najboljši način je da rabiš TRINERJEVO OBLIZ. Je izvrstno zdravilo, ako Te boli vnt, ako imaš otekline, razpokline itd. Cena 25 in 50c, pri vseh drugistih, po pošti 35 in 60c.

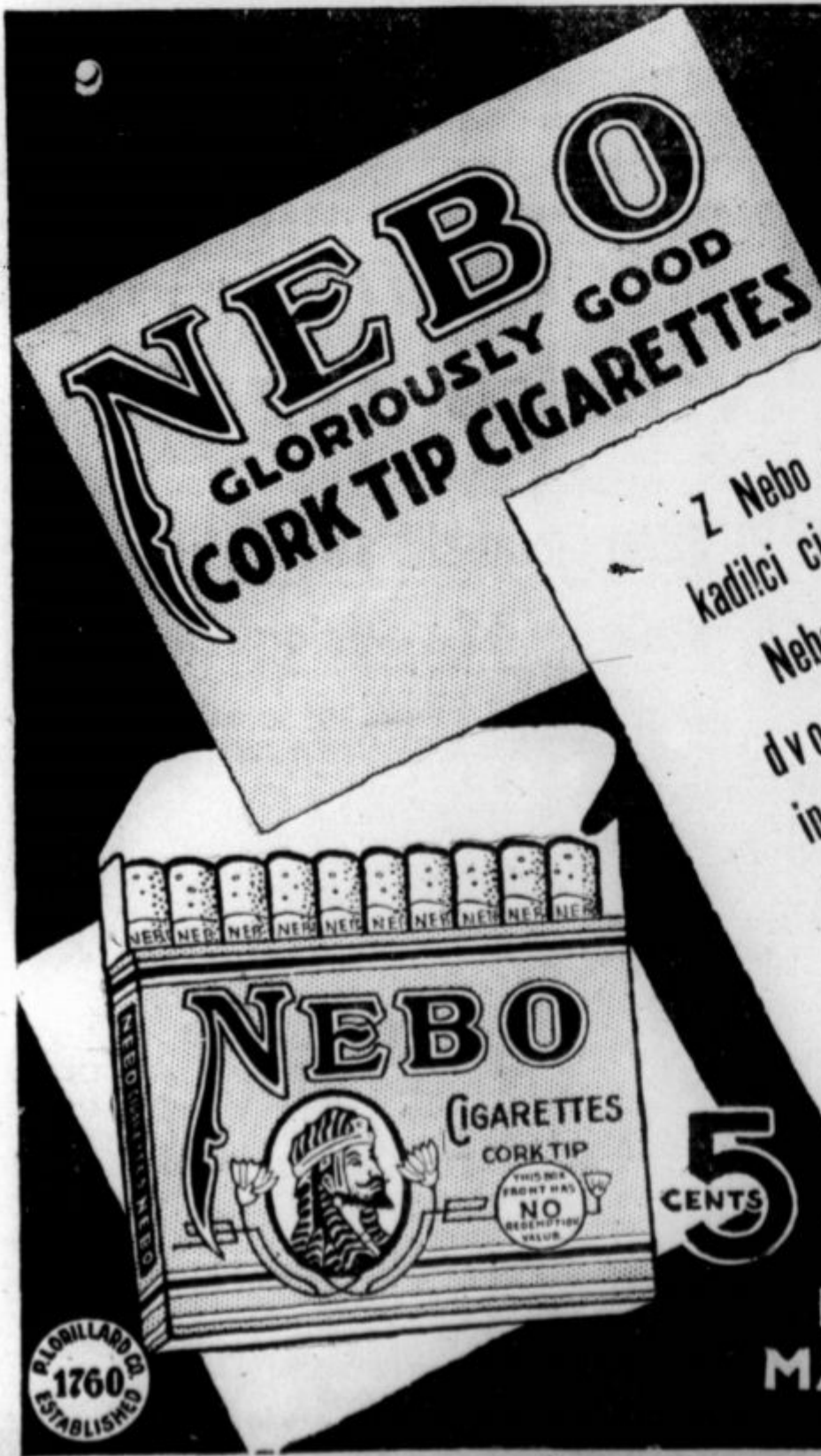
Pri vseh boleznih, ki so spojene s kašljem, rabi Trinerjevo zdravilo za kašelj (TRINER'S COUGH SEDATIVE), cena 25 in 50c, po pošti 35 in 60c.

JOS. TRINER

kemik izdelovalec,

1333-1339 So. Ashland Ave.

Chicago, Ill.

Z Nebo cigaretami so nadvse zadovoljni
kadilci cigaret v Ameriki.
Nebo-cigarete so se brez vsakega
dvoma izkazale kot cigarete prve vrste —
in to pa vse radi „boljši tobak jih je na-
pravi slovit“.
Tisoči kadilcev imajo Nebo-cigarete
rajsi od dražjih.
NAJOKUSNEJŠE cigarete.

BETTER TOBACCO
MADE THEM FAMOUS